Załącznik do uchwały Nr LXII/1151/VIII/2022
RADY MIASTA POZNANIA
z dnia 5 kwietnia 2022 r.

POZNAŃSKI PROGRAM OPIEKI NAD DZIEĆMI W WIEKU DO LAT 3

NA LATA 2022–2025

Spis treści:

I. Demografia ……...… 4
II. Sytuacja w zakresie organizacji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 ……... 5
1. Żłobki miejskie ……...……...……. 5
2. Niepubliczne formy opieki ……..……...…….…..……..... 8
3. Potrzeby i oczekiwania mieszkańców Poznania w zakresie wsparcia w opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 ……...…….. 10
III. Cele, zadania i wskaźniki realizacji Programu……..……. 21
Cel główny ……..... 21
Cele szczegółowe ……..… 21
Zadania …….… 22
Wskaźniki …….……..…….. 28
IV. Monitorowanie i ewaluacja ……..... 33
V. Projektowane źródła finansowania Programu ……..……..…….… 33
VI. Podsumowanie ……...… 33
VII. Harmonogram ……...…… 33
VIII. Realizatorzy ……..... 35
Spis wykresów i tabel …….. 36

Załącznik: Standardy jakości opieki dla dzieci do 3 lat w żłobkach …….…....… 37

Ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75 ze zm.) tworzy warunki rozwoju różnorodnych form opieki nad małymi dziećmi, umożliwiając rodzicom podjęcie pracy zawodowej oraz dając możliwość wyboru formy opieki nad małym dzieckiem. Poprzez określenie standardu poszczególnych form opieki, w tym kwalifikacji opiekunów, oraz nałożenie na samorząd obowiązku rejestracji i nadzoru daje rodzicom poczucie bezpieczeństwa.

Program określa zakres partycypacji Miasta Poznania w rozwoju opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz warunki wspierania rodzin, a także podmiotów prowadzących placówki opieki.

Celem Programu jest zwiększenie zarówno możliwości korzystania z różnych form opieki, jak i dostępności terytorialnej i finansowej miejsc opieki w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów dla wszystkich dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnością oraz wymagających szczególnej opieki, a także podwyższenie standardów opieki. Wzrost dostępności miejsc opieki przyczynia się nie tylko do zwiększenia odsetka dzieci objętych opieką, ale także umożliwia łączenie życia zawodowego z rodzinnym i pozwala na aktywizację zawodową rodziców, w szczególności będących osobami bezrobotnymi, które dotychczas nie mogły podjąć pracy ze względu na konieczność sprawowania bezpośredniej opieki nad dziećmi do lat 3. Dodatkowo rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 pozytywnie wpływa na wzrost zatrudnienia – w tworzonych instytucjach konieczne jest zatrudnienie opiekunów i pozostałej kadry. Przedsięwzięcia te stanowią element aktywnej polityki rodzinnej, na którą wskazuje Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), przyjęta uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (M.P. poz. 260), i są jednym z działań sprzyjających zwiększeniu spójności społecznej (filar Społeczny i zrównoważonego rozwoju kraju „Człowiek jest najważniejszy"). Wpisują się również w projekt zaktualizowanej Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), zgodnie z którą celem szczegółowym nr 4 jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne[1].

[1] Na podstawie Resortowego programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH+" 2021.

I. Demografia

Według prognozy GUS na lata 2014-2050 liczba dzieci w wieku do lat 3 będzie co roku spadać. I tak w roku 2025 prognozowana liczba dzieci w wieku do lat 3 w Poznaniu wynosi 17 477 dzieci, natomiast w roku 2035 – 13 260 dzieci. W porównaniu do roku 2014 r. będzie to spadek o 20% w roku 2025 i o 40% w roku 2035.

Na dzień 31 grudnia 2019 r. liczba dzieci w wieku do lat 3 w Poznaniu wynosiła 24 018 dzieci, natomiast na dzień 31 grudnia 2020 r. – 23 672 dzieci.

Zmniejszająca się w kolejnych latach liczba dzieci przemawia za tworzeniem małych, elastycznych form opieki.

Wykres 1
Prognoza dla Poznania dotycząca liczby dzieci w wieku do lat 3 w latach 2014–2050

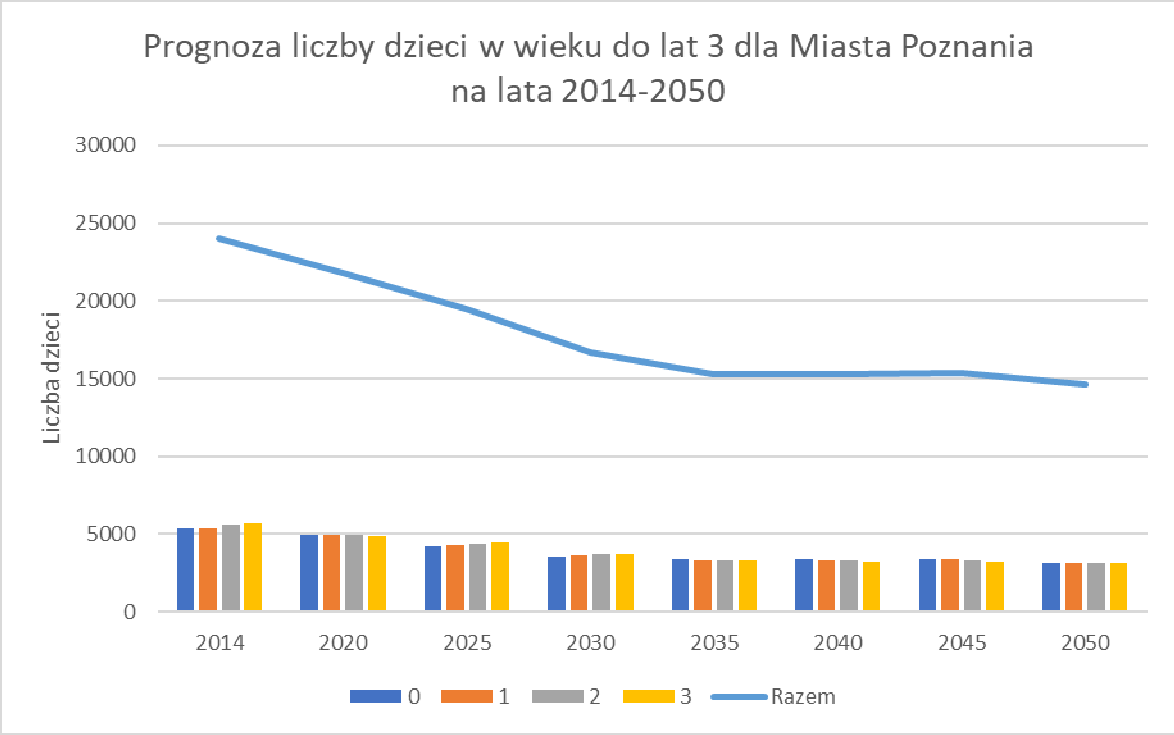

Źródło: Prognoza liczby ludności na lata 2014-2050, Główny Urząd Statystyczny

II. Sytuacja w zakresie organizacji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3

W skali kraju co 4. dziecko w wieku 1-2 lat miało zapewnioną opiekę w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna. Na koniec 2020 r. w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennego opiekuna przebywało ok. 153,1 tys. dzieci. Najliczniejszą grupę dzieci objętych opieką stanowiły dzieci powyżej 2. roku życia do ukończenia 3. roku, natomiast najmniej liczną grupę stanowiły dzieci do ukończenia 1. roku życia. Należy jednak mieć na uwadze, że rodzice najczęściej sami sprawują opiekę nad dziećmi poniżej 1. roku życia, korzystając z urlopu rodzicielskiego, a dodatkowo, zgodnie z przepisami ustawy, w klubach dziecięcych przebywają dzieci w wieku powyżej 1. roku życia, co wpływa na procentowy udział tej grupy wiekowej w całej grupie dzieci objętych opieką w różnych formach opieki[2].

Od wejścia w życie ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, tj. od dnia 4 kwietnia 2011 r., obserwuje się dynamiczny wzrost liczby instytucji opieki nad małymi dziećmi oraz liczby miejsc w tych instytucjach. O ile w 2010 r. funkcjonowało 511 żłobków i oddziałów żłobkowych, o tyle w 2020 r. było już prawie 6 tys. instytucji wpisanych do rejestru żłobków i klubów dziecięcych oraz wykazu dziennych opiekunów (co w stosunku do 2010 r. stanowi wzrost ponad 12-krotny). W tym okresie prawie 6-krotnie wzrosła liczba miejsc opieki (z ok. 32,5 tys. w 2010 r. do ok. 189,3 tys. miejsc w 2020 r.). Systematycznie wzrasta również odsetek dzieci w wieku 1-2 lat objętych opieką (w 2010 r. – ok. 2,6%, a w 2020 r. już ok. 25,6%)[3].

1. Żłobki miejskie

Miasto Poznań zapewnia opiekę dzieciom w wieku do lat 3 w 15 placówkach na łączną liczbę 1343 miejsc (do dnia 31 grudnia 2020 r. żłobki publiczne funkcjonowały w ramach 4 zespołów żłobków, natomiast od 1 stycznia 2021 r. utworzono Poznański Zespół Żłobków, w skład którego wchodzą wszystkie żłobki publiczne). W roku 2018 pozyskano środki na utworzenie 60 nowych miejsc opieki w ramach Resortowego programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH+". Natomiast w roku 2019 pozyskano środki na utworzenie dodatkowych 21 miejsc w żłobku publicznym. Środki z programu „MALUCH+" pozwoliły na uruchomienie od 2011 r. 400 kolejnych miejsc opieki. Ponadto w latach 2013–2021 Miasto w ramach wyżej wskazanego programu pozyskało dodatkowe środki na zapewnienie funkcjonowania miejsc opieki utworzonych w poprzednich latach. Przyczyniło się to do poprawy

[2] Na podstawie sprawozdania Rady Ministrów z realizacji ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 w 2020 r.
[3] Na podstawie sprawozdania Rady Ministrów z realizacji ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 w 2020 r.

dostępności miejsc w placówkach publicznych, a tym samym wpłynęło na umożliwienie większej liczbie młodych rodziców powrotu do pracy i godzenie obowiązków rodzicielskich z zawodowymi.

W skali kraju na dzień 31 grudnia 2020 r. było 957 żłobków publicznych, natomiast w roku 2011 (stan na dzień 31 grudnia 2011 r.) funkcjonowały 352 żłobki publiczne[4].

Tabela 1
Liczba miejsc planowych w żłobkach publicznych i liczba dzieci oczekujących na miejsce w żłobku publicznym w latach 2011–2020

Rok	Liczba miejsc planowych	Liczba utworzonych miejsc	Liczba wniosków o przyjęcie dziecka do żłobka (niezrealizowanych)*
2011	1212	247	1283
2012	1212	50	1158
2013	1262	0	862
2014	1262	0	916
2015	1262	0	876
2016	1262	0	783
2017	1262	22**	726
2018	1262	0	668
2019	1343	81	604
2020	1343	0	339

* Wartości mogą być zawyżone – liczba dzieci oczekujących określana na podstawie zgłoszeń nie oznacza niezrealizowanego zapotrzebowania w danym czasie. Zwykle zgłoszenie dziecka do żłobka dokonywane jest z pewnym wyprzedzeniem, stąd też podana liczba dzieci obejmuje również dzieci zgłoszone do żłobka z zaznaczonym późniejszym terminem przyjęcia, tj. deklaracją korzystania z opieki w późniejszym czasie.

** Miasto Poznań pozyskało środki na dostosowanie 22 miejsc opieki do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami lub wymagającymi szczególnej opieki.

Na dzień 31 grudnia 2020 r. 339 dzieci oczekiwało na przyjęcie do żłobków publicznych. Liczba dzieci oczekujących na przyjęcie do żłobków samorządowych z roku na rok maleje. Wskazana sytuacja związana jest z utrzymaniem dodatkowych miejsc w żłobkach prowadzonych przez Miasto Poznań, uruchamianych od 2011 roku oraz tworzeniem nowych

[4] Na podstawie sprawozdania Rady Ministrów z realizacji ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 w 2020 r.

w ramach programu „MALUCH+”, a także z dofinansowaniem miejsc w placówkach niepublicznych.

Miasto Poznań, realizując Program, będzie aplikować w kolejnych latach o środki finansowe w ramach programów ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej.

Tabela 2
Zestawienie dotacji uzyskanej w ramach Resortowego programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH+” w latach 2011-2021

Rok	Kwota planowana (zł)	Kwota wydatkowana (zł)	Cel
2011	100 035,00	100 032,36	zwiększenie liczby miejsc planowych o 247
2012	1 798 400,00 + 360 000,00 (utworzenie 50 miejsc opieki)	1 234 714,14 + 339 116,11 (utworzenie 50 miejsc opieki)	finansowanie miejsc powstałych z udziałem programu „MALUCH+” oraz zwiększenie liczby miejsc planowych o 50
2013	1 346 953,00	1 215 151,33	finansowanie miejsc powstałych z udziałem programu „MALUCH+”
2014	1 335 638,00	1 299 969,84	finansowanie miejsc powstałych z udziałem programu „MALUCH+”
2015	1 161 895,00	1 142 274,77	finansowanie miejsc powstałych z udziałem programu „MALUCH+”
2016	713 655,36	710 627,33	finansowanie miejsc powstałych z udziałem programu „MALUCH+”
2017	498 960,00 + 220 000,00 (edycja specjalna „Za życiem”)	489 355,35 + 217 892,10 (edycja specjalna „Za życiem”)	finansowanie miejsc powstałych z udziałem programu „MALUCH+” oraz dostosowanie 22 miejsc opieki dla dzieci z niepełnosprawnościami
2018	666 600,00 + 720 000,00 (utworzenie 60 miejsc opieki, tj. moduł 1)	590 650,00 + 686 053,69 (utworzenie 60 miejsc opieki, tj. moduł 1)	finansowanie miejsc powstałych z udziałem programu „MALUCH+” oraz utworzenie 60 miejsc opieki w formie żłobka
2019	682 200,00 + 216 300,00 (utworzenie 21 miejsc opieki, tj. moduł 1, oraz zapewnienie ich funkcjonowania, tj. moduł 2)	673 200,00 + 210 560,86 (utworzenie 21 miejsc opieki, tj. moduł 1, oraz zapewnienie ich funkcjonowania, tj. moduł 2)	finansowanie miejsc powstałych z udziałem programu „MALUCH+” oraz utworzenie dodatkowych 21 miejsc opieki w żłobku publicznym i zapewnienie ich funkcjonowania
2020	648 000,00	648 000,00	finansowanie miejsc powstałych z udziałem programu „MALUCH+”
2021	404 160,00	391 660,00	finansowanie miejsc powstałych z udziałem programu „MALUCH+”
	427 680,00	427 680,00	finansowanie miejsc powstałych z udziałem programu „MALUCH+”

2. Niepubliczne formy opieki

1) żłobki i kluby dziecięce

Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. w Poznaniu zgodnie z wpisem do Rejestru żłobków i klubów dziecięcych prowadzonym przez Prezydenta Miasta Poznania funkcjonowały 94 żłobki niepubliczne zapewniające łącznie 3169 miejsc opieki oraz 10 klubów dziecięcych na łączną liczbę 179 miejsc opieki. W porównaniu do roku 2011 (według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r.) liczba placówek niepublicznych wpisanych do rejestru wzrosła prawie o 1156%, a liczba miejsc planowych zapewnianych przez te placówki zwiększyła się o prawie 1167%.

W skali kraju na dzień 31 grudnia 2020 r. funkcjonowało 3028 żłobków niepublicznych zapewniających 90,4 tys. miejsc oraz 795 klubów dziecięcych oferujących ok. 15 tys. miejsc. Natomiast w roku 2011 (według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r.) działało łącznie 215 placówek niepublicznych[5].

Na dzień 31 grudnia 2021 r. zgodnie z wpisem do Rejestru żłobków i klubów dziecięcych prowadzonym przez Prezydenta Miasta Poznania funkcjonowało 96 żłobków niepublicznych zapewniających łącznie 3295 miejsc opieki oraz 11 klubów dziecięcych na łączną liczbę 204 miejsc opieki. Wśród zarejestrowanych placówek w Poznaniu znajdują się zarówno mniejsze, jak i większe instytucje (najmniejsza obejmująca opieką 5 dzieci, największa dla 150 dzieci), różnicując tym samym rynek opieki nad dziećmi i dając rodzicom możliwość wyboru odpowiedniej placówki zgodnie z indywidualnymi oczekiwaniami.

Zwiększenie zarówno liczby nowo powstających placówek, jak również liczby miejsc w placówkach dotychczas funkcjonujących należy także wiązać z możliwością otrzymania przez przedsiębiorców dofinansowania z budżetu Miasta Poznania. W 2021 roku Miasto Poznań dofinansowało 2099 miejsc w żłobkach niepublicznych. Opieka instytucjonalna w żłobkach niepublicznych staje się bardziej dostępna dla rodziców, głównie z uwagi na obniżenie opłaty w wyniku dofinansowania z budżetu Miasta.

[5] Na podstawie sprawozdania Rady Ministrów z realizacji ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 w 2020 r.

Tabela 3
Liczba niepublicznych żłobków i klubów dziecięcych oraz liczba miejsc w tych placówkach w latach 2011–2021

Rok*	Żłobek		Klub dziecięcy		Ogółem	
	Liczba placówek	Liczba miejsc	Liczba placówek	Liczba miejsc	Liczba placówek	Liczba miejsc
2011	8	275	1	12	9	287
2012	18	577	2	37	20	614
2013	43	1204	9	148	52	1352
2014	59	1675	15	222	74	1897
2015	70	2043	12	176	82	2219
2016	89	2904	11	156	100	3060
2017	92	2928	15	203	107	3131
2018	89	3154	10	165	99	3319
2019	93	3232	8	144	101	3376
2020	94	3169	10	179	104	3348
2021	96	3295	11	204	107	3499

* Dane dla każdego roku przedstawiono na dzień 31 grudnia.
Źródło: Rejestr żłobków i klubów dziecięcych działających w Poznaniu.

2) dzienny opiekun i niania

W 2017 r. Miasto Poznań w ramach projektu „Poprawa dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie miasta Poznania" podjęło działania zmierzające w kierunku utworzenia 25 miejsc opieki u 7 dziennych opiekunów. Prezydent Miasta Poznania ogłosił 2 edycje otwartego konkursu ofert w obszarze działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka na realizację zadania pt. „Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 sprawowana przez dziennego opiekuna". Planowane wydatki w roku 2018

wynosiły 412 776,00 zł. Jednakże w postępowaniu konkursowym żadna oferta nie otrzymała dofinansowania.

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 Prezydent Miasta prowadzi Wykaz dziennych opiekunów. Na dzień 31 grudnia 2020 r. do Wykazu dziennych opiekunów były wpisane 32 osoby, zapewniające łącznie 173 miejsca opieki. Natomiast na dzień 31 grudnia 2021 r. do Wykazu dziennych opiekunów były wpisane 33 osoby, zapewniających łącznie 189 miejsc opieki.

Od 2011 r. na terenie Poznania zarejestrowanych było ponad 5000 niań. Liczba aktywnych niań zgłoszonych do ZUS w związku z zawarciem umowy uaktywniającej z rodzicem na koniec grudnia 2019 r. wynosiła ok. 300. Zakładając szacunkowo, iż każda niania zajmuje się przynajmniej jednym dzieckiem, to taką opieką na dzień 31 grudnia 2019 r. zostało objętych ok. 300 dzieci[6].

W 2018 r. Miasto Poznań podjęło działania w kierunku zorganizowania i realizacji opieki nad dziećmi przez nianie. Prezydent Miasta Poznania ogłosił 2 edycje otwartego konkursu ofert w obszarze działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka na realizację zadania pt. „Niania na godziny (pilotaż)". Planowane wydatki w roku 2018 wynosiły 70 000,00 zł. Jednakże w postępowaniu konkursowym żadna oferta nie otrzymała dofinansowania.

3. Potrzeby i oczekiwania mieszkańców Poznania w zakresie wsparcia w opiece nad dziećmi w wieku do lat 3

Na dzień 31 grudnia 2019 r. liczba dzieci w wieku do lat 3 w Poznaniu wynosiła 24 018 dzieci, a na koniec 2020 r. 23 672 dzieci[7]. Opieką w żłobkach publicznych objętych jest prawie 6% z nich. Natomiast w niepublicznych formach opieki wskaźnik dzieci objętych opieką kształtuje się na poziomie 15%. Według norm Unii Europejskiej opieką instytucjonalną powinno być objętych co najmniej 30% dzieci w tej grupie wiekowej[8]. Do osiągnięcia wskaźnika unijnego należałoby zwiększyć ofertę form opieki, łącznie uzyskując około 2200 dodatkowych miejsc.
Średnia liczba dzieci oczekujących do żłobków miejskich i niepublicznych na dzień 31 grudnia 2019 r. wynosiła 1892 dzieci (źródło: Nabór Żłobek). Wskazana liczba odzwierciedla wyrażone potrzeby rodziców dzieci do 3. roku życia. Programując cele i zadania na kolejne lata,

[6] Liczba niań została określona szacunkowo na podstawie danych uzyskanych z ZUS w Poznaniu.
[7] Na podstawie informacji GUS - Ludność. Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym.
[8] Na podstawie Poznańskiego programu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na lata 2016-2020.

należy wziąć pod uwagę przede wszystkim potrzeby i oczekiwania rodziców dzieci w wieku do lat 3.

W celu analizy sposobu organizacji i jakości opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz poznania potrzeb i oczekiwań poznaniaków – rodziców dzieci w wieku do lat 3 – w zakresie wsparcia w sprawowanej opiece nad dzieckiem zlecono w 2015 roku przeprowadzenie badań społecznych. Badania społeczne obejmowały trzy grupy osób: rodziców dzieci w wieku do lat 3, którzy korzystają z opieki nad dziećmi w formie żłobka, klubu dziecięcego lub dziennego opiekuna (350 osób), rodziców dzieci do lat 3 będących mieszkańcami Poznania (500 osób) oraz osoby, dla których opieka nad dzieckiem do 3. roku życia stanowi działalność zawodową, tj. opiekunów dziecięcych i dziennych opiekunów (104 osoby). Badania przeprowadzone zostały w okresie od czerwca do lipca 2015 r.

Dodatkowo porównano wyniki badania grupy rodziców, których dzieci uczęszczają do żłobka, klubu dziecięcego lub dziennego opiekuna z wynikami badania przeprowadzonego w 2013 roku na tożsamej grupie badawczej (240 osób). Porównanie dotyczyło tylko zbieżnych obszarów badawczych[9].

Najważniejsze problemy ujęte w badaniach:

Wiedza rodziców na temat form opieki dla dziecka, z jakich mogą skorzystać – znajomość oferty

Nie każda forma opieki określona w ustawie o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 była dobrze znana rodzicom – mieszkańcom Poznania – uczestniczącym w badaniu. Niemal wszyscy badani rodzice znali takie formy opieki jak: żłobek publiczny (96,0%) i żłobek niepubliczny (95,0%). Zdecydowana większość badanych (77,2%) znała formę klubu dziecięcego. Najmniej znaną formą opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 był dzienny opiekun. Taki rodzaj opieki znało 30,0% rodziców.

Informacja dotycząca form opieki oraz jej źródła i dostępność

Większość badanych rodziców korzystających ze zróżnicowanych form opieki (58,5%) uważało, że informacja na temat dostępnych form opieki nad dzieckiem w wieku do 3 lat była wystarczająca. Innego zdania było łącznie 31,7% badanych rodziców, którzy twierdzili, że informacje na temat poszczególnych form opieki nad dziećmi do lat 3 w Poznaniu były niewystarczające. Przy uwzględnieniu formy sprawowanej opieki największy odsetek

[9] Raport z badań społecznych przeprowadzonych w 2015 r.: „Organizacja i jakość opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w Poznaniu". Raport z badań społecznych przeprowadzonych w 2013 r.: „Badanie satysfakcji rodziców dzieci uczęszczających do żłobków i klubów dziecięcych w Poznaniu".

niezadowolonych osób odnotowano wśród rodziców, których dzieci znajdowały się pod opieką babci lub innego krewnego (34,1%), rodziców samodzielnie sprawujących opiekę (32,3%) oraz rodziców, których dziecko uczęszczało do klubu dziecięcego (31,1%). Najmniej negatywnych ocen dotyczących tego aspektu odnotowano wśród rodziców, których dzieci uczęszczały do żłobka publicznego 26,7%. Natomiast ponad połowa rodziców korzystających z opieki nad dzieckiem w formie żłobka, klubu dziecięcego lub dziennego opiekuna (59,1%) uważało, że informacja na temat form opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 w Poznaniu była wystarczająca. Innego zdania był blisko co trzeci respondent (32,8%).

Badani rodzice informację o formach opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 najczęściej czerpali od znajomych lub rodziny (79,6%) oraz z internetu (69,4%). Część ankietowanych (30,6%) jako źródło informacji wskazywało bezpośredni kontakt z placówką świadczącą opiekę nad dziećmi do lat 3 lub z dziennym opiekunem. Najmniejszy odsetek badanych (19,6%) wskazał prasę lub telewizję. Podobnie odpowiadali rodzice, których dziecko uczęszczało do żłobka, klubu dziecięcego lub do dziennego opiekuna: większość rodziców uzyskiwało informacje z internetu oraz od znajomych i rodziny (odpowiednio 79,7% i 63,4% badanych). Źródłem informacji była także placówka, do której uczęszcza dziecko (18,9%).

Formy opieki, z których korzystają rodzice

Badani rodzice najczęściej samodzielnie zajmowali się opieką nad dzieckiem w wieku do lat 3. Taką formę opieki wymieniło 59,2% badanych. Co trzeci badany rodzic powierzył opiekę nad dzieckiem lub dziećmi w wieku do 3 lat babci lub innym krewnym. Popularną formą opieki był: żłobek publiczny (21,0%), usługi niani (17,6%) oraz żłobek niepubliczny (15,0%). Część osób (12,2%) korzystała z opieki niesformalizowanej sprawowanej przez znajomą osobę. Zdecydowanie mniej rodziców wybrało klub dziecięcy (6,2%) oraz opiekę świadczoną przez dziennego opiekuna (1,0%).

Powody wybrania danej formy opieki

Najważniejsze powody wyboru określonej formy opieki nad dzieckiem dla rodziców mieszkających w Poznaniu to: dostępność i wygoda danej formy opieki (44,4%), potrzeby dziecka (41,4%), względy finansowe (37,6%), zaufanie do danej formy opieki (35,2%) oraz powrót do pracy (34,2%). Brak możliwości wyboru innej formy opieki wskazało 16,8% rodziców, natomiast opinie innych rodziców czy też znajomych brało pod uwagę 14,8% badanych. Względy finansowe miały największe znaczenie dla rodziców, którzy samodzielnie zajmują się dzieckiem lub zdecydowali się powierzyć opiekę babci lub innym krewnym. Względy finansowe miały zdecydowanie mniejsze znaczenie dla rodziców, którzy skorzystali z pomocy niani oraz żłobka niepublicznego. Dostępność i wygoda danej formy opieki

to najważniejsze motywy wyboru dla rodziców, którzy zdecydowali się na żłobek publiczny oraz powierzyli opiekę znajomej osobie. Potrzeby dziecka to najważniejszy czynnik determinujący wybór opieki nad dzieckiem sprawowanej przez klub dziecięcy oraz samodzielnie przez rodziców. Ten powód nie był tak istotny dla rodziców, którzy wybrali żłobek publiczny oraz nianię. Konieczność powrotu do pracy była przyczyną wyboru żłobka publicznego oraz powierzenia opieki nad dzieckiem niani. Wymieniona przyczyna nie była tak istotna dla rodziców, którzy samodzielnie sprawują opiekę nad dzieckiem. Opinie innych rodziców / znajomych odgrywały ważną rolę przy wyborze usług świadczonych przez nianię lub opieki znajomej osoby. Zaufanie do danej formy opieki miało znaczenie przy wyborze niani oraz opieki niesformalizowanej sprawowanej przez znajomą osobę, babcię lub innego krewnego. Brak innej możliwości spowodował konieczność wybrania niani, opieki niesformalizowanej sprawowanej przez znajomą osobę oraz opieki zapewnianej samodzielnie przez rodziców.

Natomiast w grupie rodziców korzystających z instytucjonalnych form opieki nad dzieckiem (żłobek, klub dziecięcy, dzienny opiekun) głównym czynnikiem determinującym wybór określonej formy opieki był powrót do pracy. Taki powód wskazało aż 73,7% badanych rodziców. Wysokie znaczenie miała także dostępność i wygoda danej formy opieki (44,3%), względy finansowe (36,3%) oraz potrzeby dziecka (35,1%).

Kryteria, którymi kierują się rodzice wybierający formę opieki nad dzieckiem

Najważniejsze powody wyboru danej formy opieki dla rodziców – mieszkańców Poznania – to przede wszystkim: fachowa opieka (49,8%), dobre opinie (40,6%), bliska odległość od miejsca zamieszkania (32,6%) oraz od miejsca pracy (29,2%). Istotne znaczenie odgrywa także odpowiedni nadzór i sprawowana kontrola (20,8%), niskie opłaty (17,0%), zadbany i bezpieczny lokal (15,2%) oraz wcześniejsza współpraca i doświadczenie (15,2%).

Z kolei zdaniem osób zajmujących się zawodowo opieką nad dziećmi rodzice przy wyborze formy opieki nad dzieckiem kierują się przede wszystkim dobrą opinią o placówce (często wybierają na podstawie polecenia innych osób). Potwierdziło to 71,2% badanych opiekunów. Kolejne powody wskazane przez znaczny odsetek badanych to: fachowa opieka świadczona w placówce (51,0%) oraz bliska odległość placówki od miejsca zamieszkania rodziców (50,0%). Czynniki determinujące wybór miejsca i formy opieki to także: bliska odległość placówki od miejsca pracy rodzica (24,0%), wcześniejsze doświadczenie z daną placówką (21,2%), wysoka jakość świadczonych usług (14,4%) oraz odpowiednia wysokość opłat (14,4%).

Stopień zadowolenia z wyboru danej formy opieki

Zdecydowana większość rodziców była zadowolona z podjęcia decyzji o wyborze danej formy sprawowania opieki (90,8%). Najwięcej pozytywnych ocen dotyczyło formy opieki

sprawowanej przez nianię. Najmniej zadowoleni z wyboru danej formy opieki byli rodzice, którzy samodzielnie zajmują się wychowaniem dziecka.

Prawie wszyscy badani rodzice korzystający z usług żłobka, klubu dziecięcego lub dziennego opiekuna są zadowoleni z wyboru formy opieki nad dzieckiem. Pozytywne opinie stanowiły aż 98,5%.

Wyniki badania są bardzo zbieżne z danymi pozyskanymi podczas badania przeprowadzonego w 2013 roku, kiedy to odsetek rodziców zadowolonych z podjętej decyzji o wyborze danej formy sprawowania opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 wynosił 99,2%.

Stopień zadowolenia z jakości opieki w ramach wybranej formy

Rodzice dzieci w wieku do lat 3 byli zadowoleni z jakości opieki, która jest świadczona w ramach wybranej formy opieki (95,8%).

Preferowana forma opieki

Najbardziej preferowaną formą opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 była opieka sprawowana przez nianię (19,2%) oraz opieka zapewniania przez jednego z rodziców (19,0%). Inną preferowaną formą opieki, którą wybraliby rodzice, był żłobek publiczny (14,2%). Kolejne formy lub sposoby sprawowania opieki, które wskazał znaczny odsetek badanych, to także: naprzemienna opieka rodziców (12,6%), opieka sprawowana nad dzieckiem przez babcię lub innego krewnego (12,4%) oraz żłobek niepubliczny (12,2%). Zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem rodziców cieszyłaby się opieka zpewniania przez dziennego opiekuna (3,6%), opieka w miejscu pracy lub nauki (3,4%) oraz klub dziecięcy (2,6%).

Natomiast badani rodzice korzystający z usług żłobka, klubu dziecięcego lub dziennego opiekuna, mając nieograniczone możliwości wyboru formy opieki, zdecydowaliby się na opiekę zapewnianą przez żłobek niepubliczny (24,3%) oraz żłobek publiczny (22,6%). Znacznym zainteresowaniem rodziców cieszyłaby się opieka zapewniana dziecku przez jednego z rodziców (14,8%) oraz opieka babci lub innego krewnego (11,0%). Rodzice, mając swobodną możliwość wyboru formy opieki, skorzystaliby także z naprzemiennej opieki obojga rodziców nad dzieckiem (8,3%), opieki świadczonej przez nianię (7,4%) oraz opieki świadczonej w miejscu pracy lub nauki (6,2%). Klub dziecięcy oraz opieka świadczona przez dziennego opiekuna byłyby wybrane przez odpowiednio 3,0% oraz 1,5% rodziców. Zdecydowana większość rodziców dzieci do lat 3, które znajdują się pod opieką placówek, nie zamierza zmieniać dotychczasowej formy opieki nad dzieckiem.

Powrót do aktywności zawodowej – godzenie życia zawodowego z rodzinnym

Gdyby rodzice mieli hipotetyczną możliwość wyboru terminu powrotu do pracy po urodzeniu się dziecka lub opieki nad dzieckiem bez konieczności powrotu do pracy, zdecydowana większość

(77,0%) wolałaby wrócić do pracy. Część rodziców (12,7%) nie chciałaby powrócić do pracy i zajęłaby się sprawowaniem opieki nad dzieckiem, natomiast co dziesiąta badana osoba wolałaby pracować zdalnie w domu. W przypadku badanych chcących wrócić do pracy różny byłby jednak termin tego powrotu. Rodzice najczęściej decydowaliby się na powrót do pracy po okresie, gdy dziecko skończy: 2 lata (26,0%), rok (23,3%) lub 3 lata (21,9%). Najmniejszy odsetek rodziców (5,8%) wybrałby powrót do pracy w momencie, gdy dziecko ukończy 4 lata lub później.

Podobnie odpowiedzi zostały udzielone przez grupę rodziców korzystających z instytucjonalnych form opieki. Tylko 3,6% rodziców nie zdecydowałoby się na powrót do pracy i zajęłoby się wychowywaniem dziecka, gdyby istniała taka hipotetyczna możliwość. Zdecydowana większość (88,0%), powróciłaby do aktywności zawodowej. Największy odsetek badanych (42,1%) zdecydowałoby się na powrót do aktywności zawodowej w momencie, gdy dziecko skończyłoby 1 rok. 27,4% rodziców powróciłoby do pracy, gdy dziecko skończy 2 lata, 13,7%, gdy dziecko ukończy 3 lata, natomiast 13,7% wtedy, gdy dziecko ukończy 4 lub więcej lat. 5,4% badanych wolałoby pracować zdalnie w domu i godzić wychowanie dziecka z pracą zarobkową.

Formy opieki umożliwiające godzenie życia zawodowego z życiem rodzinnym

Zdaniem rodziców, którzy posiadają co najmniej jedno dziecko w wieku do lat 3 najlepszymi formami lub sposobami umożliwiającymi godzenie aktywności zawodowej z życiem rodzinnym jest opieka zapewniona przez nianię (31,0%), żłobek publiczny (29,6%), babcię lub innego krewnego (28,6%) oraz żłobek niepubliczny (26,2%). Rodzice uważali także, że opieka jednego z rodziców nad dzieckiem do lat 3 (19,0%) oraz naprzemienna opieka obojga rodziców (14,2%) może sprzyjać pogodzeniu sfery zawodowej ze sferą rodzinną.

Zdaniem opiekunów dziecięcych i dziennych opiekunów do koherencji sfery życia zawodowego i rodzinnego mogą przyczynić się tylko trzy spośród wszystkich dostępnych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Formy opieki sprzyjające godzeniu życia zawodowego i rodzinnego to: żłobek publiczny (49,0%), żłobek niepubliczny (35,6%) oraz opieka nad dzieckiem zapewniona przez babcię lub innego krewnego (34,6%).

Wyznaczniki jakości opieki nad dzieckiem, wzorcowa placówka opieki

Zdaniem rodziców dwa najważniejsze elementy stanowiące o wysokiej jakości opieki to: wykwalifikowany personel (42,8%) oraz uwzględnienie potrzeb dziecka i indywidualne podejście do każdego dziecka (36,4%). Inne istotne elementy świadczące o wysokim poziomie usług to: niskie opłaty (20,0%), wyposażenie miejsca opieki (19,4%), małe grupy (19,2%),

organizacja pracy (18,6%), otoczenie – przestrzeń i miejsce do zabaw (17,4%), przyjazna atmosfera (17,0%), oferta zajęć (16,2%) oraz estetyka lokalu (16,2%).

W opinii opiekunów najważniejszym elementem decydującym o jakości usług opieki nad dziećmi jest wykwalifikowany personel świadczący usługi opiekuńcze (81,7%). Ważnym elementem jest uwzględnianie potrzeb dziecka i zindywidualizowane podejście do każdego podopiecznego (39,4%). O wysokiej jakosci usług świadczy także doskonała organizacja pracy (27,9%), oferta zajęć (25,0%) oraz warunki opieki nad dziećmi zbliżone do domowych (18,3%). Idealną placówkę zdaniem opiekunów charakteryzują trzy najważniejsze czynniki: warunki opieki zbliżone do domowych, poczucie bezpieczeństwa dla dziecka, odpowiednia przestrzeń dla opieki.

Powody niekorzystania przez rodziców z instytucjonalnych form opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 w Poznaniu

Zdaniem badanych osób najważniejsze powody niekorzystania rodziców z instytucjonalnych form opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 to przede wszystkim brak zaufania do takich form opieki (34,9%). Drugi powód to zbyt wysokie opłaty, na co wskazał co czwarty badany respondent. Co piąty rodzic uczestniczący w badaniu uważał, że powodem jest brak wystarczającej liczby miejsc w placówkach. Kolejne dwa powody to: brak ciekawego programu i złe opinie o placówkach (15,4%) oraz ograniczenia związane z dostępnością miejsc opieki (4,5%). Ocena wysokości opłat ponoszonych na zapewnienie opieki nad dzieckiem.

Ponad połowa badanych rodziców (54,5%) uważała, że koszty opłat ponoszonych na zapewnienie opieki nad dzieckiem są za wysokie. Zdaniem 31,2% badanych rodziców wysokość miesięcznych opłat była odpowiednia. Wysokość opłat była najbardziej odczuwalna i zbyt wysoka szczególnie dla: rodziców, których dzieci uczęszczały do żłobków niepublicznych (73,3%), dla rodziców korzystających z opieki niani (72,7%) oraz rodziców, których dzieci uczęszczały do żłobków publicznych (67,6%). Wysokość miesięcznych opłat była najmniej dotkliwa dla rodziców, których dzieci znajdowały się pod opieką znajomej osoby (34,3%), samych rodziców lub rodzica (41,9%) oraz babci lub krewnego (43,1%).

Podobnie zdaniem rodziców, których dzieci uczęszczały do żłobków publicznych, żłobków niepublicznych, klubów dziecięcych oraz znajdowały się pod opieką dziennego opiekuna, wysokość opłat za pobyt dziecka uwzględniająca koszty opieki i wyżywienia była zbyt wysoka (61,7%).

W porównaniu z badaniami przeprowadzonymi w 2013 roku znacznie – aż o 11,5% – zwiększył się odsetek rodziców, dla których koszty opieki w placówkach są zbyt wysokie. Wzrósł o 5,6%

odsetek rodziców niezadowolonych z opłat w żłobkach publicznych, o 9,3% w żłobkach niepublicznych, o 13,5% w klubach dziecięcych.

Propozycje działań, które powinien podejmować samorząd, by ułatwić rodzicom opiekę i wychowywanie dzieci w wieku do lat 3

Większość badanych rodziców posiadających co najmniej jedno dziecko w wieku do lat 3 oczekiwało pomocy i wsparcia ze strony samorządu w zakresie opieki nad dzieckiem (68,8%). W największym stopniu taką pomoc chcieli uzyskać rodzice, których dzieci uczęszczały do: żłobków niepublicznych (81,3%), klubów dziecięcych (74,2%), znajdowały się pod opieką niani (72,7%) oraz uczęszczały do żłobka publicznego (72,4%). W nieznacznie mniejszym stopniu wsparcie ze strony samorządu oczekiwane było przez rodziców, których dzieci znajdowały się pod opieką niesformalizowaną znajomej osoby (60,7%) oraz babci lub innego krewnego (65,9%).

Rodzice posiadający dzieci w wieku do lat 3 postulowali przede wszystkim konieczność dofinansowania wszystkich form opieki nad dzieckiem oraz obniżenie kosztów i opłat związanych z pobytem dziecka w placówkach świadczących usługi opieki nad dziećmi do lat 3 w Poznaniu. Drugim istotnym działaniem oczekiwanym przez rodziców byłot zwiększenie liczby żłobków oraz zwiększenie liczby miejsc w placówkach, czego finalnym efektem powinna być większa dostepność do poszczególnych form opieki (31,9%). Rodzice oczekiwali także lepszej informacji o formach opieki dostępnych w Poznaniu, poprawy dostępnej oferty, tworzenia rankingu placówek oraz zwiększenia kontroli nad placówkami (15,1%). Co dziesiąty respondent oczekiwał od samorządu zwiększenia infrastruktury dla dzieci w wieku do lat 3 (więcej placów zabaw, parków, festynów).

Najwięcej rodziców, których dziecko uczęszczało do żłobka, klubu dziecięcego lub do dziennego opiekuna, uważało, że wszystkie formy instytucjonalnej opieki powinny zostać objęte dofinansowaniem (36,2% respondentów). Te odpowiedzi korespondują z drugą kategorią często wskazywaną przez rodziców – niższymi opłatami (17,2% badanych). Rodzice oczekiwali także zwiększenia liczby żłobków publicznych (15,6%) lub zwiększenia liczby dostępnych miejsc w tych placówkach (11,1%). Mniejsze grupy w żłobkach publicznych to propozycja 3,3% ankietowanych.

Blisko połowa opiekunów, uważała że samorząd w większym stopniu powinien dofinansowywać różnego rodzaju formy opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 lub wpływać na obniżenie kosztów i opłat ponoszonych przez rodziców (47,7%). Badani opiekunowie wskazali, iż ważnym działaniem byłoby zwiększenie dostępności miejsc w placówkach świadczących usługi opieki dla dzieci w wieku do lat 3 poprzez zwiększenie liczby żłobków (18,5%) oraz zmniejszenie

liczebności niektórych grup (18,5%). Ważnym działaniem oczekiwanym przez opiekunów dziecięcych i dziennych opiekunów było zwiększenie wynagrodzenia (12,3%).

Badania przeprowadzone w grupie **opiekunów dziecięcych i dziennych opiekunów** wykazały, że 97,1% badanych opiekunów było zadowolonych z pracy. Najbardziej zadowoleni z pracy bylidzienni opiekunowie oraz pracownicy klubu dziecięcego. Głównym powodem podjęcia pracy jako opiekun dziecięcy dla badanych osób była chęć pracy z dziećmi. Ponad połowa badanych uznała, że ważnym czynnikiem determinującym podjęcie pracy było kierunkowe wykształcenie umożliwiające podjęcie i świadczenie tego rodzaju pracy. Inne aspekty decydujące o wyborze takiego zatrudnienia to: zainteresowania, dotychczasowe doświadczenia oraz brak pracy. Ponad połowa respondentów (62,4%) uważała, że wykonywanie pracy na obecnym stanowisku umożliwia rozwój zawodowy oraz podnoszenie własnych kompetencji i umiejętności. Jednak co czwarty uczestnik badania (25,7%) wskazał odpowiedzi, które świadczą o braku możliwości podnoszenia kwalifikacji. Zdecydowana większość badanych osób (94,2%) podnosiła i doskonaliła swoje kompetencje i kwalifikacje zawodowe, w szczególności poprzez uczestnictwo w szkoleniach. Zdecydowana większość respondentów (76,7%) zamierzała dłużej pracować na tym stanowisku. Z pracy w charakterze opiekuna dziecięcego lub opiekuna dziennego w niedalekiej przyszłości zamierzał zrezygnować co dziesiąty respondent (10,7%). Część uczestników badania (12,6%) nie wiedziało, czy będzie pełnić funkcję opiekuna w długofalowej perspektywie. Przeważająca większość ankietowanych opiekunów dziennych i opiekunów dziecięcych (70,2%) nie rozważała zmiany charakteru pracy. Nad podjęciem takiej decyzji zastanawiało się 29,8% respondentów. 75,2% badanych opiekunów dziecięcych i dziennych opiekunów uważało, że praca, którą wykonują, jest obciążająca. W opinii badanych największy kłopot w sprawowaniu opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 stanowią problemy komunikacyjne, kontakt z dziećmi i konflikty w grupie. Ważnym problemem była liczebność grup. Inną przeszkodą w pracy z małymi dziećmi wskazywaną przez respondentów była trudność w adaptacji dziecka do warunków panujących w placówce oraz bunt dziecka spowodowany tą sytuacją. W opinii badanych pracowników współpraca z rodzicami dzieci, które pozostawały pod ich opieką przebiegała bez większych zastrzeżeń. Pozytywnie na temat współpracy wypowiedziało się łącznie 83,3% ankietowanych. Trudności w zakresie współpracy z rodzicami dzieci w wieku do lat 3 zdaniem badanych opiekunów dotyczyły głównie: braku informacji od rodziców na temat choroby dziecka, które jest oddawane pod opiekę placówki, sposobu rowiązywania przez rodziców problemów wychowawczych, braku zaufania rodziców do placówki lub metod wychowawczych stosowanych przez opiekuna. Większość badanych opiekunów (66,0%) uważała, że wynagrodzenie otrzymywane za świadczoną pracę jest

nieadekwatne i zbyt niskie. Odsetek zadowolonych respondentów z uzyskiwanego wynagrodzenia wynosił łącznie 22,0%.

Zawód opiekuna dziecięcego i dziennego opiekuna w hierarchii zawodów

Ponad połowa badanych rodziców – mieszkańców Poznania – (51,0%) uważała, że zawód opiekuna oceniany jest przeciętnie i takie miejsce zajmuje w konfrontacji z innymi zawodami. 22,9% ankietowanych uważała, że zawód ten cieszy się społecznym uznaniem i jest wysoko oceniany wśród innych zawodów. Zbliżony odsetek rodziców miało całkowicie odmienne zdanie i uważało, że zawód opiekuna dziecięcego jest nisko oceniany.

Opiekunowie dziecięcy i dzienni opiekunowie nisko lokowali wykonywany przez siebie zawód w hierarchii innych zawodów i społecznej percepcji tych zawodów. Blisko połowa badanych uważała, że zawód opiekuna dziecięcego zajmuje przeciętne miejsce wśród innych zawodów, natomiast łącznie 40,6% uważała, że zawód opiekuna dziecięcego zajmuje niską lub bardzo niską pozycję wśród innych zawodów, a jego postrzeganie przez społeczeństwo jest raczej pejoratywne. Zaledwie co dziesiąty respondent (9,9%) był zdania, że zawód opiekuna dziecięcego znajduje wysokie miejsce w porównaniu do innych zawodów.

Ponadto w 2018 r. zlecono **opracowanie diagnozy potencjału rozwojowego rodziny**. Przeprowadzone badania i analizy miały na celu określenie sytuacji społecznej rodzin mieszkających w Poznaniu. Prace analityczno-badawcze realizowane były w okresie od marca do września 2018 roku. Wynikiem podjętych prac jest raport diagnostyczny, który został podzielny na trzy główne części. Pierwsza z nich obejmuje analizę danych wtórnych, w tym przede wszystkim danych demograficznych dotyczących rodzin oraz analizę programów miejskich skierowanych do rodzin. Druga część została poświęcona wynikom badań ilościowych przeprowadzonych techniką wywiadu telefonicznego wspomaganego komputerowo na reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Poznania z wyodrębnieniem wyników dotyczących rodzin. Trzecia część raportu diagnostycznego to prezentacja wyników badań jakościowych, realizowanych techniką diad, wywiadów pogłębionych z rodzinami, których celem było określenie i pogłębienie związków przyczynowo-skutkowych wybranych zjawisk i zagadnień zidentyfikowanych w toku badań ilościowych. Dokument zamyka podsumowanie zawierające najważniejsze wnioski i obserwacje dotyczące sytuacji i oczekiwań poznańskich rodzin.

Najważniejsze wnioski, wypływające z przeprowadzonych badań z zakresu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3:

– Wiedza badanych osób na temat różnych form wsparcia dla rodzin wychowujących dzieci jest niska i sprowadza się głównie do zasobu wiadomości na temat żłobków. Sporadycznie pojawiały się informacje wskazujące na wiedzę o innych formach pomocy rodzinom z dziećmi, jednakże wiedza ta była wycinkowa, gdyż wynikała tylko z własnych, bezpośrednich doświadczeń tych badanych.

– Podczas badań wskazano, że brakuje efektywnej informacji ze strony władz Poznania kierowanej do rodziców wychowujących dzieci na temat dostępnych w mieście form wsparcia rodzin.

– Wśród badanych rodzin dominowała postawa, że wsparcie powinno być kierowane głównie do rodzin wychowujących dzieci, w których oboje rodzice pracują zawodowo.

– Badane rodziny swoje oczekiwania koncentrowały na różnych formach zapewnienia opieki dzieciom, gdy kobieta jest aktywna zawodowo lub wykonuje inne obowiązki związane z rolami rodzinnymi.

– Duża część oczekiwań badanych rodzin była związana z opieką w żłobkach. Postulowano więc żeby:

- zwiększyć liczbę żłobków;
- dofinansowywać pobytu dziecka w żłobku niepublicznym.
  Wskazywano, że dofinansowanie powinno być w wysokości różnicy pomiędzy opłatami za pobyt dziecka w placówce miejskiej a opłatami w placówce prywatnej;
- żłobki były gęściej i równomiernie umiejscowione w przestrzeni miasta.
  Oczekiwano, że dostępny żłobek będzie w pobliżu miejsca zamieszkania;
- żłobki nie były zamykane w okresie wakacyjnym;
- żłobki były mniejsze, tzn. sprawowały opiekę nad mniejszą liczbą dzieci;
- w placówkach na jedną opiekunkę/wychowawczynię przypadało mniej dzieci;
- władze Miasta w większym stopniu dofinansowywały żłobki miejskie, czego konsekwencją byłyby niższe opłaty za pobyt dziecka ponoszone przez rodziców;
- opłaty za pobyt dziecka w żłobku były uzależnione od wysokości dochodów rodziców i stanowiły nieznaczną część ich dochodów;
- dostosować godziny funkcjonowania żłobków do realnych godzin pracy rodziców;

– Podczas badań pojawiło się także wskazanie, że brakuje w Poznaniu żłobków całodobowych.

– W trakcie badań pojawiła się także sugestia wsparcia finansowego ze strony Miasta dla rodzin, które nie chcą oddać swojego dziecka do żłobka.

Ze względu na konieczność opieki nad dziećmi i łączenia jej z innymi obowiązkami, zarówno zawodowymi, jak i wynikającymi z codziennego funkcjonowania rodziny, często podkreślano potrzebę funkcjonowania placówek, które zapewniłyby opiekę nad dzieckiem, gdy rodzice, (szczególnie kobieta) muszą np. zostać po godzinach w pracy lub załatwić różne sprawy w urzędach, instytucjach czy sklepach. Zauważono brak w Poznaniu placówek oferujących fachową opiekę nad dziećmi i niebędących żłobkami – placówek, z których rodziny z dziećmi korzystałyby w sposób niesystematyczny, gdy zajdzie potrzeba. Podczas badań pojawiła się sugestia, że miejsca takie mogłyby mieć formę klubów oferujących dzieciom różnorodne zajęcia. W opinii badanych rodziców takie placówki powinny:

- być rozmieszczone w każdej dzielnicy,
- być czynne do godzin wieczornych,
- opiekować się dziećmi przez kilka godzin (np. przez trzy godziny),
- być bezpłatne lub niskopłatne,
- mieć limit godzin opieki nad dzieckiem dla każdej rodziny (np. maksymalnie dwadzieścia godzin w miesiącu dla jednej rodziny).

– Podczas badań pojawiło się również wskazanie, że w Poznaniu brakuje systemu „awaryjnej opieki nad dzieckiem" w sytuacjach nagłych, gdy np. rodzice muszą jechać do szpitala. Wskazywano, że możliwe są dwa rozwiązania:

- rodzice zgłaszają w odpowiednim miejscu taką potrzebę i do ich domu zostaje wysłana opiekunka do dzieci,
- w mieście zorganizowana jest placówka, w której profesjonalni opiekunowie zajmują się dziećmi, które przywiozą rodzice.

III. Cele, zadania i wskaźniki realizacji Programu

Cel główny

Zwiększenie dostępności oraz rozwój jakości opieki i edukacji dla dzieci w wieku do lat 3 w różnych formach.

Cele szczegółowe i zadania

1. Zapewnienie wsparcia rodzicom / opiekunom prawnym dzieci w wieku do lat 3 w edukacji, opiece i wychowaniu.

Zadania

1.1. Zapewnienie rodzicom / opiekunom prawnym dzieci w wieku do lat 3 poradnictwa w zakresie rozwoju dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka, w tym poprzez organizowanie bezpłatnych konsultacji specjalistów (np. psychologa, logopedy, fizjoterapeuty, pediatry) oraz możliwości uczestniczenia w zajęciach wspierających kompetencje rodzicielskie

Podejmowane działania będą skoncentrowane na poszerzaniu wiedzy dotyczącej prawidłowości rozwoju dziecka do 3. roku życia oraz pogłębianiu uważności w opiece i wychowaniu. Uczestnicy będą mogli brać udział w zajęciach w zakresie rozwoju kompetencji rodzicielskich.

Beneficjentami ww. zadań będą rodzice / opiekunowie prawni dzieci w wieku do lat 3 mieszkający w Poznaniu, którzy w składanych na podstawie ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników zgłoszeniach identyfikacyjnych wskazali miasto Poznań jako miejsce zamieszkania.

1.2. Zapewnienie dzieciom w wieku do lat 3, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka, możliwości udziału w zajęciach rozwojowych, także wraz z opiekunem

Wsparcie rodziców w opiece nad dziećmi do 3. roku życia będzie polegało także na zapewnieniu możliwości korzystania z oferty zajęć rozwojowych dzieciom, szczególnie tym nieobjętym instytucjonalnymi formami opieki.

Beneficjentami ww. zadań będą rodzice/opiekunowie prawni dzieci w wieku do lat 3 mieszkający w Poznaniu, którzy w składanych na podstawie ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników zgłoszeniach identyfikacyjnych wskazali miasto Poznań jako miejsce zamieszkania.

1.3. Działania informacyjne dotyczące oferty specjalistów dla dzieci w wieku do lat 3

Opracowanie i aktualizacja oferty specjalistów oraz zajęć dla rodzin z dziećmi w wieku do lat 3, w tym wydanie informatora dla rodzin konsultowanego z Poznańskim Zespołem Żłobków oraz działalność Centrum Inicjatyw Rodzinnych.

Beneficjentami ww. zadań będą rodzice / opiekunowie prawni dzieci w wieku do lat 3 mieszkający w Poznaniu, którzy w składanych na podstawie przepisów ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników zgłoszeniach identyfikacyjnych wskazali miasto Poznań jako miejsce zamieszkania.

2. Rozwój publicznych i niepublicznych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3

Zadania

2.1. Wsparcie niepublicznych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3

Zakłada się możliwość wprowadzania rozwiązań systemowych, przewidywanych w ustawie o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, polegających na dofinansowaniu miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. W miarę możliwości finansowych Miasto Poznań dołoży wszelkich starań, aby zapewniona była ciągłość dofinansowania w niepublicznych formach opieki. Finansowanie i zlecanie zadań z zakresu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 realizowane będzie zgodnie z zapisami ustawy o opiece nad dziećmi wieku do lat 3. W przypadku wsparcia realizowanego w drodze otwartego konkursu ofert ocenie podlegać będą między innymi działania prowadzone we wskazanych obszarach (kryteria jakościowe):

- *Infrastruktura i przestrzeń* – przede wszystkim: liczba pomieszczeń, wyposażenie żłobka, aranżacja sal;
- *Organizacja żłobka* – przede wszystkim: harmonogram dnia dostosowany do potrzeb dzieci do lat 3, podział na grupy, liczebność grup;
- *Bezpieczeństwo i zdrowie* – przede wszystkim: prowadzenie oceny rozwoju dziecka, procedury w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa w żłobku, postępowanie w sytuacji wypadku;
- *Edukacja i rozwój dziecka* – przede wszystkim: przyjęty program opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjny, różnorodność zajęć edukacyjnych dostosowanych pod względem częstotliwości i rodzaju do potrzeb i stopnia rozwoju dziecka do 3. roku życia;
- *Adaptacja dziecka w żłobku* – przede wszystkim: realizacja procesu adaptacyjnego, czas trwania;
- *Przygotowanie dziecka do przedszkola* – przede wszystkim: zakres zadań przygotowujących dziecko do przedszkola;
- *Współpraca z rodzicami* – przede wszystkim: forma kontaktu z rodzicami, tj. różnorodność kanałów komunikacyjnych, zakres przekazywanych informacji, podejmowanie działań włączających rodziców w funkcjonowanie placówki lub integrujących, prowadzenie działań edukacyjnych dla rodziców;

– *Sytuacje codzienne* (żywienie, odpoczynek, czynności pielęgnacyjne) – przede wszystkim: program żywieniowy, standard wykonywania czynności pielęgnacyjnych.

Zakłada się także zwiększenie dostępności i liczby miejsc dofinansowanych w ramach możliwości budżetowych Miasta.

Beneficjentami ww. zadania będą rodzice / opiekunowie prawni dzieci w wieku do lat 3 mieszkający w Poznaniu, którzy w składanych na podstawie przepisów ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników zgłoszeniach identyfikacyjnych wskazali miasto Poznań jako miejsce zamieszkania, oraz dzieci, u których wykonywane są obowiązkowe szczepienia ochronne określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych. Wyjątkiem będą dzieci, które mają przeciwskazania medyczne do wykonywania szczepień potwierdzone właściwym zaświadczeniem.

2.2. Wsparcie publicznych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3

Miasto Poznań w miarę możliwości będzie przeznaczać własne środki oraz będzie aplikowało o środki zewnętrzne pozwalające na utworzenie oraz funkcjonowanie publicznych miejsc opieki (w szczególności w lokalizacjach, w których nie ma żadnej placówki opieki).

Beneficjentami ww. zadania będą rodzice / opiekunowie prawni dzieci w wieku do lat 3 mieszkający w Poznaniu, którzy w składanych na podstawie przepisów ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników zgłoszeniach identyfikacyjnych wskazali miasto Poznań jako miejsce zamieszkania, oraz dzieci, u których wykonywane są obowiązkowe szczepienia ochronne określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych. Wyjątkiem będą dzieci, które mają przeciwskazania medyczne do wykonywania szczepień potwierdzone właściwym zaświadczeniem.

2.3. Rozwijanie form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3

Poprzez działania informacyjne skierowane do podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz mieszkańców Poznania z zakresu organizacji opieki i procedury wpisywania żłobków, klubów dziecięcych do Rejestru żłobków i klubów dziecięcych oraz dziennych opiekunów do Wykazu dziennych opiekunów.

2.4. Zapewnienie publicznych miejsc opieki dla dzieci z niepełnosprawnością i zagrożonych niepełnosprawnością

W ramach zadania zakłada się podjęcie działań mających na celu dostosowanie publicznych miejsc opieki do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością i zagrożonych niepełnosprawnością.

2.5. Standardy jakości i edukacji dla dzieci w wieku do lat 3

Rozwój jakości opieki i edukacji dla dzieci w wieku do lat 3 stanowi długotrwały i złożony proces wymagający zmian na poziomie zarządzania, organizacji pracy oraz rozwoju kompetencji opiekunów. Wdrażanie standardów zostanie rozpoczęte od żłobków publicznych.

2.5.1. Opracowanie strategii wdrażania standardów jakości opieki i edukacji dla dzieci do lat 3 w żłobkach publicznych

W celu zapewnienia usług opiekuńczych na najwyższym poziomie, a tym samym wzrostu zaufania rodziców do placówek publicznych, powołany zostanie zespół, który odpowiedzialny będzie za opracowanie strategii wdrażania standardów, szczegółowego harmonogramu wdrażania standardów oraz wsparcie procesu wdrażania standardów i monitoring nad nim.
Zespół tworzyć będą eksperci, kadra zarządzająca placówkami, osoby zajmujące się bezpośrednio sprawowaniem opieki nad dziećmi oraz pracownicy samorządowi.
Na każdym etapie pracy zespołu zakłada się współpracę z innymi podmiotami, w tym z podmiotami i instytucjami zagranicznymi zajmującymi się opieką bądź organizacją opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.
Wprowadzanie standardów powinno być oparte na wypracowanej przez ekspertów, pracowników samorządowych oraz kadry zarządzającej żłobkami strategii wdrażania standardów jakości.

2.5.2. Wprowadzanie standardów jakości w publicznych miejscach opieki nad dziećmi

Wprowadzanie standardów będzie realizowane zgodnie z opracowaną strategią oraz przyjętym harmonogramem. To proces wieloaspektowy, wymagający zmian na poziomie zarządzania, organizacji pracy, aranżacji przestrzeni oraz rozwoju profesjonalnych kompetencji zespołu. Powyższe działania wiążą się z uruchomieniem określonych nakładów finansowych. W latach 2022-2025 zakłada się wprowadzenie w żłobkach publicznych standardów w minimum 3 kluczowych obszarach dla funkcjonowania żłobka opisanych w „Standardach jakości opieki dla dzieci do 3 lat w żłobkach".
Na każdym etapie wdrażania standardów zakłada się ścisłą współpracę różnych podmiotów: żłobków, Urzędu Miasta Poznania, ekspertów, rodziców małych dzieci.

Wdrażanie standardów wymaga zwiększania wiedzy i kompetencji personelu żłobków poprzez różne formy pracy: szkolenia, seminaria, wykłady, wizyty studyjne, konsultacje, spotkania umożliwiające wymianę doświadczeń, poznawanie dobrych praktyk.

2.5.3. Wspieranie żłobków publicznych w procesie wprowadzania opracowanych i przyjętych standardów

Na każdym etapie wdrażania standardów zakłada się współpracę różnych podmiotów oraz spotkania mające na celu wymianę doświadczeń i poznanie dobrych praktyk.

2.5.4. Opracowanie systemu monitoringu i ewaluacji jakości pracy publicznych placówek

Rozwijanie jakości wymaga opracowania systemu monitoringu i ewaluacji jakości, zawierającego procedury i narzędzia umożliwiające prowadzenie działań związanych z oceną jakości pracy placówek.

Koniecznym działaniem będzie również przygotowanie specjalistów odpowiedzialnych za realizację zadań monitorujących wdrożone standardy. Z wprowadzeniem systemu monitoringu łączy się także prowadzenie ewaluacji funkcjonowania samego systemu oraz w zależności od potrzeb wprowadzanie zmian w celu jego ulepszenia.

2.5.5. Prowadzenie działań monitorujących realizację standardów jakości opieki oraz ewaluacyjnych w żłobkach publicznych

Działania monitorujące realizację wdrożonych standardów prowadzone będą przez specjalistów posiadających wiedzę i kompetencje w ww. zakresie. Czynności monitorujące obejmować będą także zwiększenie poczucia odpowiedzialności przez podmioty prowadzące opiekę nad dziećmi, szczególnie w zakresie ciągłego procesu rozwoju jakości (poprzez prowadzenie wewnętrznej ewaluacji w placówkach opieki).

2.5.6. Upowszechnianie i promocja opracowanych standardów jakości

Informacja o standardach jakości opracowanych przez zespół powinna trafić do możliwie jak największej grupy osób związanych zawodowo z opieką nad dziećmi do lat 3, a także osób będących pośrednio odbiorcami świadczonych usług, tj. do rodziców wychowujących dziecko do 3 lat. Celem działań promujących opracowane standardy jakości będzie przekonanie do ich wdrożenia wszystkich podmiotów świadczących usługi w postaci opieki nad dziećmi do lat 3.

2.5.7. Wsparcie w procesie wdrażania opracowanych standardów jakości w niepublicznych formach opieki

Zakłada się współpracę i wsparcie Miasta Poznania dla podmiotów niepublicznych organizujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3. W szczególności polegające na

zapewnieniu wsparcia merytorycznego w postaci wykładów, konferencji, szkoleń z zakresu standardów jakości opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

2.6. Zwiększenie wiedzy i kompetencji personelu różnych form opieki nad dziećmi do lat 3 m. in. poprzez:

- szkolenia, seminaria, wykłady,
- spotkania umożliwiające wymianę doświadczeń, poznawanie dobrych praktyk.

2.7. Dofinansowanie przez Miasto konsultacji specjalistów m.in. psychologa, logopedy, fizjoterapeuty w placówkach opieki nad dziećmi

Zakłada się podjęcie działań mających na celu ocenę prawidłowości rozwoju małych dzieci, wykrywanie ewentualnych nieprawidłowości we wczesnym etapie rozwoju oraz zapewnienie informacji i poradnictwa dla rodziców.

2.8. Nadzór nad żłobkami, klubami dziecięcymi oraz dziennymi opiekunami

W celu zwiększenia poczucia bezpieczeństwa dla rodziców oraz w związku z obowiązkiem wynikającym z art. 54 ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 Prezydent Miasta Poznania prowadził będzie w placówkach opieki działających na terenie Poznania nie rzadziej niż raz na 2 lata czynności kontrolne w ramach kontroli planowych zgodnie z zatwierdzonym przez Prezydenta Miasta Poznania planem kontroli. Czynności kontrolne przeprowadzane będą również doraźnie w przypadku przyjętych zgłoszeń o nieprawidłowościach w wypełnianiu funkcji przez placówkę czy dziennego opiekuna. Zasady i tryb przeprowadzania kontroli określa Prezydent Miasta Poznania.

3. Upowszechnianie wiedzy na temat opieki, edukacji i wychowania dzieci w wieku do lat 3

Zadania

3.1. Upowszechnianie wiedzy na temat prawidłowości rozwoju dziecka w wieku do lat 3

Zakłada się zapewnienie informacji w różnych formach dla ogółu rodziców w zakresie prawidłowości rozwoju dziecka w wieku do lat 3.

3.2. Promowanie form opieki nad dziećmi wśród mieszkańców Poznania

Nie wszystkie formy opieki nad dziećmi są znane rodzicom mieszkającym w Poznaniu. Powyższe wskazuje na konieczność poszerzenia form i sposobów informowania mieszkańców o możliwościach zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3, w tym promocji zawodu opiekuna dziecięcego.

3.3. Rozwój strony internetowej poświęconej zagadnieniom opieki nad dziećmi w wieku do lat 3

Strona internetowa i media społecznościowe będą źródłem informacji dla rodziców i podmiotów zarówno prowadzących, jak i zamierzających prowadzić opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3. Na stronie internetowej będą także publikowane informacje o bieżących wydarzeniach adresowanych do dzieci w wieku do lat 3 oraz ich rodziców / opiekunów prawnych. Planuje się także stworzenie bazy przydatnych informacji/adresów/kontaktów dla rodziców dzieci w wieku do lat 3.

Wskaźniki

W celu właściwej oceny stopnia realizacji „Poznańskiego programu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na lata 2022-2025" konieczne jest ustalenie zasad przedstawienia postępów z jego wykonania. Wskaźniki, na podstawie których określany będzie postęp w realizacji założonych celów, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4
Wskaźniki realizacji Programu

Cele szczegółowe	Zadania	Mierniki	Wskaźnik (roczny)
1. Zapewnienie wsparcia rodzicom / opiekunom prawnym dzieci w wieku do lat 3 w edukacji, opiece i wychowaniu	1.1. Zapewnienie rodzicom / opiekunom prawnym dzieci w wieku do lat 3 poradnictwa w zakresie rozwoju dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka, w tym poprzez organizowanie bezpłatnych konsultacji specjalistów (np. psychologa, logopedy, fizjoterapeuty, pediatry) oraz możliwości uczestniczenia w zajęciach wspierających kompetencje rodzicielskie	1. Liczba konsultacji przeprowadzonych przez specjalistów. 2. Liczba rodziców, którzy skorzystali z poradnictwa. 3. Liczba rodziców uczestniczących w zajęciach z zakresu wspierania kompetencji rodzicielskich. 4. Liczba zorganizowanych zajęć z zakresu wspierania kompetencji rodzicielskich.	1. 5 konsultacji 2. 50 osób 3. 5 zajęć 4. 50 osób
	1.2. Zapewnienie dzieciom w wieku do lat 3, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka, możliwości udziału w zajęciach rozwojowych, także wraz z opiekunem	1. Liczba zajęć rozwojowych dla dzieci. 2. Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach rozwojowych.	1. 5 zajęć 2. 50 osób
	1.3. Działania informacyjne dotyczące oferty specjalistów dla dzieci w wieku do lat 3	1. Liczba działań informacyjnych. 2. Liczba odbiorców działań informacyjnych.	1. 2 działania informacyjne 2. 500 osób
2. Rozwój publicznych i niepublicznych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	2.1. Wsparcie niepublicznych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	Liczba miejsc w niepublicznych formach opieki objętych wsparciem poprzez dofinansowaniem.	minimum 2000 miejsc

	2.2. Wsparcie publicznych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	Liczba miejsc w publicznych formach opieki objętych wsparciem.	nie mniej niż 1343 miejsca
	2.3. Rozwijanie form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	Liczba podjętych działań informacyjnych.	minimum 5 działań
	2.4. Zapewnienie publicznych miejsc opieki dla dzieci z niepełnosprawnością i zagrożonych niepełnosprawnością	Liczba żłobków mających udogodnienia dla dzieci z niepełnosprawnością i zagrożonych niepełnosprawnością.	nie mniej niż 15 żłobków
	2.5. Standardy jakości i edukacji dla dzieci w wieku do lat 3 2.5.1. Opracowanie strategii wdrażania standardów jakości opieki i edukacji dla dzieci do lat 3 w żłobkach publicznych 2.5.2. Wprowadzanie standardów jakości w publicznych miejscach opieki nad dziećmi	1. Liczba wprowadzonych standardów w żłobkach publicznych. 2. Liczba żłobków publicznych, w których wprowadzono standardy.	1. 1 standard 2. 4 żłobki publiczne
	2.5.3. Wspieranie żłobków publicznych w procesie wprowadzania opracowanych i przyjętych standardów	3. Liczba przeprowadzonych wizytacji / działań monitorujących podjętych w żłobkach publicznych. 4. Liczba żłobków publicznych, w których przeprowadzono wizytację / działania monitorujące.	3. nie mniej niż 14 wizytacji / działań monitorujących 4. nie mniej niż 7 żłobków publicznych

	2.5.4. Opracowanie systemu monitoringu i ewaluacji jakości pracy publicznych placówek 2.5.5. Prowadzenie działań monitorujących realizację standardów jakości opieki oraz ewaluacyjnych w żłobkach publicznych	5. Liczba przeprowadzonych działań ewaluacyjnych w żłobkach publicznych. 6. Liczba żłobków publicznych, w których działania ewaluacyjne zostały przeprowadzone.	5. 2 działania ewaluacyjne 6. 15 żłobków publicznych
	2.5.6. Upowszechnianie i promocja opracowanych standardów jakości	7. Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych. 8. Liczba odbiorców przeprowadzonych działań promocyjnych.	7. 2 działania promocyjne 8. 1500 odbiorców
	2.5.7. Wsparcie w procesie wdrażania opracowanych standardów jakości w niepublicznych formach opieki	9. Liczba podjętych działań w niepublicznych formach opieki. 10. Liczba niepublicznych form opieki, w których działania zostały podjęte.	9. 2 działania 10. 30 niepublicznych miejsc opieki
	2.6. Zwiększenie wiedzy i kompetencji personelu różnych form opieki nad dziećmi do lat 3	1. Liczba zorganizowanych szkoleń, seminariów, wykładów lub spotkań dla personelu różnych form opieki. 2. Liczba adresatów działań.	1. 10 szkoleń, seminariów, wykładów lub spotkań 2. 150 osób
	2.7. Dofinansowanie przez Miasto konsultacji specjalistów m.in. psychologa, logopedy, fizjoterapeuty w placówkach opieki nad dziećmi	1. Liczba konsultacji przeprowadzonych przez specjalistów. 2. Liczba adresatów działań.	1. 3 konsultacje 2. 50 osób
	2.8. Nadzór nad żłobkami, klubami dziecięcymi oraz dziennymi opiekunami	1. Liczba przeprowadzonych czynności kontrolnych i nadzorczych. 2. Liczba miejsc opieki, w których zostały przeprowadzone czynności kontrolne i nadzorcze.	1. 70 czynności 2. 50 miejsc opieki

3. Upowszechnianie wiedzy na temat opieki, edukacji i wychowania dzieci w wieku do lat 3	3.1. Upowszechnianie wiedzy na temat prawidłowości rozwoju dziecka w wieku do lat 3	1. Liczba podjętych działań. 2. Liczba adresatów działań.	1. 1 seminarium, webinarium lub konferencja 2. 100 osób
	3.2. Promowanie form opieki nad dziećmi wśród mieszkańców Poznania	1. Liczba podjętych działań. 2. Liczba adresatów działań.	1. 1 działanie 2. 1000 osób
	3.3. Rozwój strony internetowej poświęconej zagadnieniom opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	1. Liczba opublikowanych informacji. 2. Liczba wejść na stronę internetową.	1. 4 informacje 2. 1000 wejść

IV. Monitorowanie i ewaluacja

Monitorowanie Programu odbywać się będzie na podstawie rocznego sprawozdania z jego realizacji prezentowanego Radzie Miasta Poznania.

Działania z zakresu poprawy opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 mają charakter długofalowy, dlatego efekty w postaci wskaźników będą zauważalne w kolejnych latach realizacji Programu. Dane gromadzone w ramach monitoringu powinny wpłynąć na kierunek planowania i modyfikacji działań dotyczących dostępności poszczególnych form opieki oraz jakości opieki w danych formach w następnych latach.

V. Projektowane źródła finansowania Programu

Program może być finansowany w ramach zadań własnych gminy, jak również z innych źródeł finansowania.

VI. Podsumowanie

Program ma charakter otwarty i będzie systematycznie aktualizowany w miarę zmieniających się potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców Poznania.

VII. Harmonogram

Cel/zadanie	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024	Rok 2025
1. Zapewnienie wsparcia rodzicom / opiekunom prawnym dzieci w wieku do lat 3 w edukacji, opiece i wychowaniu				
Zadania				
1.1. Zapewnienie rodzicom / opiekunom prawnym dzieci w wieku do lat 3 poradnictwa w zakresie rozwoju dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka, w tym poprzez organizowanie bezpłatnych konsultacji specjalistów (np. psychologa, logopedy, fizjoterapeuty, pediatry) oraz możliwości uczestniczenia w zajęciach wspierających kompetencje rodzicielskie				
1.2. Zapewnienie dzieciom w wieku do lat 3, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka, możliwości udziału w zajęciach rozwojowych, także wraz z opiekunem				
1.3. Działania informacyjne dotyczące oferty specjalistów dla dzieci w wieku do lat 3				
2. Rozwój publicznych i niepublicznych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3				

Zadania				
2.1. Wsparcie niepublicznych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3				
2.2. Wsparcie publicznych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3				
2.3. Rozwijanie form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3				
2.4. Zapewnienie publicznych miejsc opieki dla dzieci z niepełnosprawnością i zagrożonych niepełnosprawnością				
2.5. Standardy jakości i edukacji dla dzieci w wieku do lat 3				
2.5.1. Opracowanie strategii wdrażania standardów jakości opieki i edukacji dla dzieci do lat 3 w żłobkach publicznych				
2.5.2. Wprowadzanie standardów jakości w publicznych miejscach opieki nad dziećmi				
2.5.3. Wspieranie żłobków publicznych w procesie wprowadzania opracowanych i przyjętych standardów				
2.5.4. Opracowanie systemu monitoringu i ewaluacji jakości pracy publicznych placówek				
2.5.5. Prowadzenie działań monitorujących realizację standardów jakości opieki oraz ewaluacyjnych w żłobkach publicznych				
2.5.6. Upowszechnianie i promocja opracowanych standardów jakości				
2.5.7. Wsparcie w procesie wdrażania opracowanych standardów jakości w niepublicznych formach opieki				
2.6. Zwiększenie wiedzy i kompetencji personelu różnych form opieki nad dziećmi do lat 3				
2.7. Dofinansowanie przez Miasto konsultacji specjalistów m.in. psychologa, logopedy, fizjoterapeuty w placówkach opieki nad dziećmi				
2.8. Nadzór nad żłobkami, klubami dziecięcymi oraz dziennymi opiekunami				
3. Upowszechnianie wiedzy na temat opieki, edukacji i wychowania dzieci w wieku do lat 3				
Zadania				
3.1. Upowszechnianie wiedzy na temat prawidłowości rozwoju dziecka w wieku do lat 3				
3.2. Promowanie form opieki nad dziećmi wśród mieszkańców Poznania				
3.3. Rozwój strony internetowej poświęconej zagadnieniom opieki nad dziećmi w wieku do lat 3				

VIII. Realizatorzy

Realizatorami Programu będą przede wszystkim:

- Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Poznania;
- Poznański Zespół Żłobków;
- niepubliczne placówki opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz podmioty prowadzące;
- organizacje pozarządowe;
- Centrum Inicjatyw Rodzinnych.

Spis wykresów i tabel

1. Prognoza dla Poznania dotycząca liczby dzieci w wieku do lat 3 w latach 2014-2050 ..…….. 4
2. Liczba miejsc planowych w żłobkach publicznych i liczba dzieci oczekujących na miejsce w latach 2011-2020 …….……... 6
3. Zestawienie dotacji uzyskanej w ramach Resortowego programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH+" w latach 2011-2021 ……..… 7
4. Liczba niepublicznych żłobków i klubów dziecięcych oraz liczba miejsc w tych placówkach w latach 2011-2021 ……. 9
5. Wskaźniki realizacji Programu ...…… 29

Załącznik do Poznańskiego programu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na lata 2022-2025

Standardy jakości opieki dla dzieci do 3 lat w żłobkach

Instytut Małego Dziecka im. Astrid Lindgren

Poznań, 2019 rok

Spis treści

Spis treści 38
Wprowadzenie 39
Obszar: Organizacja – podstawowe warunki opieki 43
Obszar: Bezpieczeństwo i zdrowie 46
Obszar: Adaptacja w żłobku i sytuacje przejścia w placówce 49
Obszar: Sytuacje codzienne – żywienie 55
Obszar: Sytuacje codzienne – odpoczynek 59
Obszar: Sytuacje codzienne – czynności opiekuńczo – higieniczne 61
Obszar: Edukacja i rozwój dziecka 63
Obszar: Infrastruktura i przestrzeń 68
Obszar: Niepełnosprawność i specjalne potrzeby dzieci 76
Obszar: Rodzina 78
Obszar: Personel – kwalifikacje, kompetencje i rozwój zawodowy 80
Załącznik: Zalecenia dietetyczne 84

Wprowadzenie

Dlaczego jakość jest ważna w opiece nad małymi dziećmi?

Wczesne dzieciństwo to kluczowy okres w życiu człowieka determinujący jego późniejsze możliwości edukacyjne, zawodowe i życiowe. Najmłodsze dzieci są szczególną grupą społeczną. Na tym etapie ich życia zachodzą zasadnicze procesy rozwojowe oraz kształtują się podstawowe kompetencje emocjonalne, społeczne i poznawcze, dlatego też potrzebują one odpowiedniego wsparcia oraz dobrego środowiska do rozwoju i uczenia się.

Uzupełniając podstawową rolę jaką pełni rodzina, wczesna opieka i edukacja wysokiej jakości stwarza wszystkim dzieciom odpowiednie warunki rozwoju ich potencjału życiowego oraz ma głęboki i długotrwały wpływ na ich funkcjonowanie. Daje dzieciom poczucie emocjonalnego bezpieczeństwa i akceptacji, rozwija ciekawość świata, wspiera chęć uczenia się, ma wpływ na umiejętność nawiązywania i utrzymywania kontaktów społecznych, kształtuje umiejętności radzenia sobie w nowych warunkach, rozwija zachowania prozdrowotne, zapewnia optymalne dorastanie. Jest fundamentem umożliwiającym pomyślny przebieg uczenia się przez całe życie, jednym z kluczowych elementów integracji społecznej, ściśle powiązanej z polityką równych szans, skuteczną strategią prewencji społecznej oraz czynnikiem zwiększającym szanse na zatrudnienie (Komisja Europejska, 2011; EACEA, Eurydice, 2009, Strategia Europa 2020r.).

Wczesna opieka i edukacja dobrej jakości jest również skutecznym środkiem polityki prorodzinnej, ponieważ wspiera rodziny z małymi dziećmi i umożliwia rodzicom lepsze godzenie obowiązków rodzinnych i zawodowych, zwiększając ich szanse zatrudnienia.

Korzyści z wczesnej opieki i edukacji dobrej jakości są więc długofalowe i mają charakter zarówno edukacyjny, społeczny oraz ekonomiczny.

Co to są standardy?

Ważnym etapem budowania i rozwijania jakości opieki dla dzieci do lat 3 jest określenie wymogów (standardów), jakie stawiane są placówkom realizującym opiekę nad najmłodszymi dziećmi. Standardy są granicą jakości, mają za zadanie zapewnić wszystkim dzieciom w powyższych placówkach właściwą opiekę fizyczną, psychiczną i zdrowotną oraz odpowiednią do wieku edukację.

Po co są standardy?

Standardy pozwalają zrozumieć, czym jest jakość w systemie opieki nad dziećmi do lat 3. Definiują i opisują, w oparciu o wiedzę o rozwoju małych dzieci, w jaki sposób ma być organizowana i sprawowana nad nimi dobrej jakości opieka.

Standardy przekazują również informację osobom pracującym w placówkach opieki dla dzieci do lat 3, jakie są wobec nich oczekiwania. Dają podstawy do systematycznej ewaluacji i autoewaluacji pracy z rodzinami małych dzieci oraz mogą planować jej rozwój. Zapewniają ramy do monitorowania zgodności działań placówki z podstawowymi przepisami, wymogami i regułami.

Standardy dają także wiedzę rodzicom na temat tego, czym jest jakość i czego mogą oczekiwać od systemu opieki. Dla decydentów i ekspertów standardy są drogowskazem do

kolejnych działań i powinny być brane pod uwagę przy decyzjach związanych z rozwijaniem systemu opieki dla dzieci do lat 3.

Kto pracował nad standardami?

Przedstawione poniżej standardy zostały wypracowane przez interdyscyplinarny zespół ekspertów, który ma bogate i zróżnicowane doświadczenie. Zespół składał się ze specjalistów, którzy łączą świat akademicki, praktyków oraz specjalistów od rozwoju jakości, co pozwoliło na spojrzenie z różnych perspektyw:

- Honorata Tkaczyńska (Instytut Małego Dziecka im. A. Lindgren),
- Izabela Szałajska-Kułakowska (Instytut Małego Dziecka im. A. Lindgren),
- Agnieszka Tkaczyńska (Instytut Małego Dziecka im. A. Lindgren),
- Marta Podłużny (Instytut Małego Dziecka im. A. Lindgren),
- Danuta Daszkiewicz (Żłobek w Centrum Małego Dziecka i Rodziny w Sępólnie Krajeńskim),
- Helena Braidwood (Żłobek w Centrum Małego Dziecka i Rodziny w Sępólnie Krajeńskim),
- Małgorzata Postaremczak-Grzechnik (Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Poznaniu),
- Danuta Kopeć (Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu),
- Joanna Matejczuk (Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu),
- Izabela Wojdyła (firma cateringowa „Pyszoty"),
- Bartosz Szymanek (firma „BHP-PPOŻ Consulting Bartosz Szymanek").

Dla kogo są standardy?

Standardy zostały przygotowane z myślą o poznańskich żłobkach publicznych, ale mogą z nich korzystać wszystkie placówki oferujące opiekę dla dzieci do lat 3. Stanowią realizację „Poznańskiego programu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na lata 2016-2020" oraz kontynuację opracowanego przez Instytut Małego Dziecka „Programu opiekuńczo-edukacyjnego dla żłobków i klubów dziecięcych".

Jak powstały standardy (metodologia)?

Punktem wyjścia przy tworzeniu standardów było założenie, że dobro dzieci i ich potrzeby są najważniejsze dla wszystkich stron zaangażowanych w system opieki, a jakość wczesnej opieki opiera się na wiedzy („praktyka odpowiednio rozwojowa") i jest związana z podejściem, które promuje przekonanie, że rozwój i uczenie się dzieci jest procesem aktywnym, który odbywa się za pośrednictwem relacji społecznych ukierunkowanych na współpracę, a w długofalowej perspektywie wpływa na rozwój ich kompetencji emocjonalno-społecznych, samorealizację i motywację (Bredekamp, 1987r.).

Podstawowe zasady, na których się opierają standardy, to: indywidualności, różnorodność, rozwój w codzienności, uwzględnianie kontekstu rodzinnego i życiowego, partycypacja.

Standardy dotyczą wyznaczonych obszarów kluczowych:

- Organizacja – podstawowe warunki opieki
- Bezpieczeństwo i zdrowie
- Adaptacja w żłobku i sytuacje przejścia w placówce
- Sytuacje codzienne – żywienie, odpoczynek, czynności opiekuńczo – higieniczne
- Edukacja i rozwój dziecka
- Infrastruktura i przestrzeń
- Niepełnosprawność i specjalne potrzeby dzieci
- Rodzina
- Personel – kwalifikacje, kompetencje i rozwój zawodowy

Eksperci, w oparciu o najnowszą wiedzę, badania z zakresu rozwoju i uczenia się dzieci do lat 3, dostępne i obowiązujące przepisy prawa oraz dotychczasowe doświadczenia Instytutu w pracy na rzecz środowiska edukacyjnego małych dzieci, pracowali według następującego modelu standaryzacji:

- opracowanie kluczowego obszaru wraz z opisem jego znaczenia dla rozwoju i uczenia się dzieci,
- sformułowanie standardów jakości opieki w żłobkach i ich opisów,
- wyznaczenie wskaźników osiągnięcia standardu.

W naszej koncepcji wypracowane standardy odnoszą się do wiedzy i umiejętności opiekunek oraz sposobu organizowania warunków w placówce, a nie mierzenia postępów rozwojowych dzieci.

Wskaźniki mają charakter propozycji, dlatego nie jest błędem, jeśli dana placówka realizuje standardy w inny sposób, który w takim samym stopniu pozwala na osiągnięcie określonego poprzez standardy poziomu jakości.

Dopełnieniem standardów są checklisty (listy kontrolne) przygotowane dla każdego kluczowego obszaru pracy żłobka, które pozwalają zebrać informacje pozyskane w procesie ewaluacji w wyniku zastosowania różnych metod i narzędzi badawczych (np. obserwacja, wywiad, analiza dokumentów, arkusz autoewaluacji) i przyporządkować je do odpowiednich wskaźników. Stanowią zatem punkt wyjścia przy dokonywaniu analizy i wyciąganiu wniosków odnośnie stopnia realizacji danego standardu.

Jak należy wprowadzać standardy?

Zgodnie z obowiązującym „Poznańskim programem opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na lata 2016-2020" stworzenie standardów jest jednym z kroków w długofalowym procesie budowania i rozwijania jakości systemu opieki dla dzieci do lat 3 w Poznaniu. Ich wprowadzanie powinno być oparte na wypracowanej przez ekspertów strategii oraz w jak największym stopniu uwzględniać różne perspektywy wyrażone w toku wspólnych dyskusji, spotkań i wypracowanych kompromisów na rzecz dobra dzieci.

Kolejne proponowane etapy procesu standaryzacji systemu opieki dla dzieci do lat 3 , to:

- Upowszechnianie i promocja opracowanych standardów jakości;

- Wsparcie personelu poprzez zwiększenie wiedzy i kompetencji pracowników różnych form opieki nad dziećmi do lat 3, wzmacnianie prestiżu zawodu opiekuna małego dziecka oraz wspieranie w procesie wprowadzania opracowanych i przyjętych standardów (np. szkolenia, seminaria, wykłady, spotkania umożliwiające wymianę doświadczeń, poznawanie dobrych praktyk.), a także doposażenie placówek w odpowiedniej jakości wyposażenie, materiały, pomoce i zabawki;
- Opracowanie systemu monitoringu i ewaluacji jakości pracy placówek przez zespół ekspertów;
- Prowadzenie działań monitorujących realizację standardów jakości opieki oraz ewaluacyjnych.

Obszar: Organizacja – podstawowe warunki opieki

Żłobek powinien w taki sposób organizować swoją pracę, by tworzyć optymalne warunki rozwoju dla małych dzieci, biorąc uwagę wiek dzieci, ich wrażliwość oraz zależność od dorosłych w zakresie zaspokajania odstawowych potrzeb.

Każda placówka funkcjonuje w oparciu o akty prawne oraz dokumenty regulujące podstawowe warunki opieki nad dziećmi. Dokumentacja formalna i merytoryczna żłobka jest podstawą spójności działań całego personelu. Dzięki temu zespół zna cele, zadania oraz ważne dla wszystkich wartości w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną. Dokumenty są też podstawą do rozwijania pracy żłobka.

Z badań wynika, że o jakości opieki nad najmłodszymi dziećmi w bardzo dużym stopniu decydują podstawowe warunki opieki, czyli wielkość grupy, w której dzieci przebywają, stosunek liczby opiekunów do liczby dzieci oraz stałość opiekunów podczas całego pobytu dziecka w żłobku (Bee, 2004). Niewielkie liczebnie grupy, większa liczba opiekunów, zapewnienie stałości, elastyczny rytm dnia – to wszystko zabezpiecza podstawowe potrzeby małych dzieci oraz daje możliwość sprawowania opieki w sposób jak najbardziej zindywidualizowany, dostosowany do każdego dziecka.

Organizacja żłobka powinna również umożliwiać elastyczne godzenie życia rodzinnego i zawodowego. Sprzyja temu badanie potrzeb rodziców związane z czasem ich pracy i wynikające z tego dostosowanie do tych potrzeb – w miarę możliwości – godzin pracy żłobka, przerw urlopowych oraz czasu pobytu dziecka w placówce.

Standard 1

Żłobek funkcjonuje w oparciu o dokumenty i akty prawne regulujące podstawowe warunki opieki nad dziećmi

Opisy standardu i wskaźniki:

1.1. Żłobek funkcjonuje w oparciu o statut.

- Placówka posiada zatwierdzony przez właściwy organ prowadzący statut.
- Statut zawiera elementy określone zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności:
  - nazwa i miejsce prowadzenia,
  - cele i zadania oraz sposób ich realizacji,
  - warunki przyjmowania dzieci,
  - zasady ustalania opłat za pobyt i wyżywienie, w tym w przypadku nieobecności dziecka,
  - zasady udziału rodziców w zajęciach.

1.2. Placówka posiada niezbędne regulaminy określające organizację pracy placówki.

- Placówka posiada regulamin organizacyjny, zgodny z obowiązującymi przepisami prawa, który określa organizację wewnętrzną pracy żłobka, w tym, godziny pracy placówki.
- Placówka posiada regulaminy określone prawem dla samodzielnych jednostek organizacyjnych: regulamin pracy, regulamin wynagradzania pracowników, regulamin zamówień publicznych, politykę bezpieczeństwa, kontrolę zarządczą i kodeks etyki.

1.3. Placówka prowadzi dokumentację związaną z opieką nad dziećmi.

- Placówka posiada dokumenty zgłoszeniowe dziecka do placówki.
- Placówka posiada umowy świadczenia usług w opiece nad dzieckiem do lat 3 zawarte z rodzicami.
- Placówka posiada ankietę informacyjną o rozwoju dziecka wypełnioną wspólnie z rodzicem.
- Opiekunowie wypełniają codziennie listy obecności dzieci.
- Opiekunowie prowadzą dokumentację codziennych aktywności grupy dzieci.
- Placówka prowadzi arkusze obserwacji każdego dziecka, aktualizowane minimum raz w roku.
- Placówka posiada upoważnienia do odbioru dziecka, w przypadku gdy odbiera je z placówki inna osoba niż rodzic.
- Placówka posiada zgody (imienne oświadczenia) na wykorzystanie wizerunku dziecka do działań informacyjnych i edukacyjnych.
- Placówka posiada procedury dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa i zdrowia dzieci.
- W przypadku dzieci z niepełnosprawnościami lub wymagających szczególnej opieki, placówka prowadzi dokumentację dotyczącą indywidualnych procedur pracy z dzieckiem.

Standard 2

Organizacja pracy żłobka uwzględnia wiek i potrzeby rozwojowe dzieci oraz potrzeby rodziców

Opisy standardu i wskaźniki:

2.1. Organizacja placówki uwzględnia dbałość o samopoczucie i prawidłowy rozwój dzieci.

- Czas przebywania dziecka w żłobku wynosi do 10 godzin. Z uwagi na dobro dziecka rekomenduje się, by czas przebywania dzieci w placówce nie przekraczał 9 godzin.

- Opiekę nad dziećmi sprawują opiekunowie w liczbie określonej przez obowiązujące przepisy prawa (1 opiekun na 8 dzieci powyżej roku i 1 opiekun na 5 dzieci poniżej roku i w przypadku, gdy w grupie jest dziecko z niepełnosprawnością).
- W miarę możliwości placówki, liczebność grup jest jak najmniejsza, dla dzieci poniżej roku, nie przekracza 15 dzieci w grupie, a powyżej roku, nie przekracza 24 dzieci.
- W miarę możliwości placówki, na każdą grupę jest zatrudniona dodatkowa osoba jako pomoc opiekuna.
- Dla zachowania stałości opieki i poczucia bezpieczeństwa, dzieciom - przez cały ich pobyt w żłobku - towarzyszą ci sami opiekunowie lub część z nich.
- W przypadku zmiany opiekunów, dotychczasowy opiekun wprowadza stopniowo nowych opiekunów do grupy.
- Placówka działa w oparciu o zrównoważony rytm dnia, który uwzględnia potrzeby w zakresie odpoczynku, ruchu, zabawy i aktywności: społecznych, emocjonalnych, poznawczych i usamodzielniających dzieci. Rytm dnia jest elastyczny i dopasowany do wieku dzieci oraz ich potrzeb.
- Ramowy rytm dnia jest znany rodzicom i dzieciom, umieszczony na tablicy informacyjnej, stronie internetowej, dla dzieci zwizualizowany graficznie np. zdjęciami.
- Placówka zapewnia codzienne przebywanie dzieci na świeżym powietrzu, jeśli sprzyjają temu warunki atmosferyczne, z wyłączeniem sytuacji, gdy temperatura spada poniżej minus 5 stopni, wieje silny wiatr, jest upał lub smog.

2.2. Placówka uwzględnia potrzeby rodziców dotyczące podstawowej opieki nad dziećmi.

- Godziny otwarcia placówki, w miarę możliwości, uwzględniają potrzeby rodziców. Żłobek otwarty jest od poniedziałku do piątku, minimum 11 godzin dziennie, przeciętnie w godz. 6.00 - 17.00.
- Opieka nad dzieckiem w placówce może być wydłużona za dodatkową opłatą, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, w godzinach pracy żłobka.
- Żłobek zapewnia całoroczną opiekę nad dziećmi, z wyjątkiem świąt ustawowo wolnych od pracy oraz przerw urlopowych ustalonych w placówce. Rodzic informowany jest o dniach wolnych z wyprzedzeniem i w miarę możliwości żłobek zapewnia opiekę w innym żłobku.
- Placówka posiada wyznaczone godziny na przyjmowanie rodziców lub innych osób. Godziny przyjmowania umieszczone są na tablicy informacyjnej i/lub stronie internetowej.
- Placówka posiada stronę internetową, która jest formą komunikacji żłobka z rodzicami i społecznością lokalną. Informacje na stronie uzupełniane są na bieżąco. Na stronie umieszczone są sposoby kontaktowania się z placówką: e-mail, telefony.

Obszar: Bezpieczeństwo i zdrowie

Żłobek powinien zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki podczas codziennego pobytu dzieci w placówce.

W tym celu personel placówki dba o optymalną organizację pracy (np. poprzez zapewnienie odpowiedniej liczby osób sprawujących opiekę) i stale monitoruje warunki pobytu dzieci (np. kontrola zabezpieczenia sprzętu i przestrzeni). Personel identyfikuje sytuacje potencjalnie zagrażające bezpieczeństwu dzieci oraz opracowuje odpowiednie procedury bezpieczeństwa (wewnętrzne regulacje), by zapobiegać wypadkom oraz innym sytuacjom niepożądanym.

Regularne szkolenie i badania pracowników (bhp, pierwsza pomoc, badania lekarskie) oraz znajomość procedur zwiększają bezpieczeństwo przebywających w żłobku dzieci i minimalizują wystąpienie sytuacji niebezpiecznych dla zdrowia i życia dzieci.

Placówka powinna również stwarzać warunki do zachowania higieny i utrzymania czystości pomieszczeń oraz stosować działania z zakresu profilaktyki zdrowotnej i promocji.

Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu dzieci jest podstawą budowania zaufania rodziców do placówki, poczucia spokoju i pewności, że ich dziecko przebywa w odpowiednim oraz sprzyjającym ich zdrowiu i rozwojowi miejscu.

Standard 1

Żłobek zapewnia bezpieczeństwo dzieciom w trakcie ich pobytu w placówce

Opisy standardu i wskaźniki:

1.1. Placówka posiada procedury bezpieczeństwa, dotyczące postępowania personelu w sytuacjach potencjalnie zagrażających bezpieczeństwu dzieci.

- Pracownicy placówki mają wszelkie niezbędne kwalifikacje zawodowe oraz przeszkolenie z zakresu bhp, ppoż i pierwszej pomocy.
- Placówka posiada wypracowaną procedurę przyprowadzania i odbierania dzieci, zawierającą w szczególności: odbiór przez osoby upoważnione, (imienne oświadczenia), postępowanie w sytuacji wątpliwości co do stanu psychofizycznego rodzica (np. wygląd lub zachowanie wskazujące na stan nietrzeźwości lub stan pod wpływem środków odurzających czy substancji psychotropowych).
- Placówka posiada wypracowaną procedurę dotyczącą wyjść na plac zabaw i poza teren placówki, zawierającą w szczególności: sprawdzanie stanu liczbowego dzieci, sprawdzanie, czy teren placu zabaw jest bezpieczny, sporządzenie karty wycieczki w przypadku wyjścia poza teren żłobka, zebranie zgód rodziców, określenie zakresu obowiązków i liczby opiekunów na grupę dzieci.
- Wszyscy pracownicy są zapoznani z obowiązującymi procedurami, co poświadczają podpisem.

1.2. Placówka posiada odpowiednie zabezpieczenia sprzętu i przestrzeni zapobiegające wypadkom i sytuacjom niepożądanym.

- Przestrzeń w salach jest odpowiednio zabezpieczona, w szczególności: brak dostępu do otwartego okna, kaloryfery posiadające osłony, instalacja elektryczna jest zabezpieczona przed dziećmi i inne, w zależności od potrzeb.
- Zabezpieczenie drzwi zewnętrznych uniemożliwia samowolne wyjście dziecka z budynku oraz wtargnięcie osoby niepowołanej do żłobka.
- Zabawki, sprzęt zabawowy i wszelkie urządzenia spełniają wymagania bezpieczeństwa i higieny oraz posiadają niezbędne atesty/certyfikaty.
- Miejsce do przechowywania sprzętu i środków utrzymania czystości jest zabezpieczone przed dostępem dzieci i we właściwy sposób oznakowane.
- W placówce zapewnione jest rozwiązanie, które zapobiega poparzeniu się dzieci gorącą wodą np. centralna regulacja mieszania ciepłej wody.

1.3. Placówka posiada wypracowane sposoby postępowania podczas zaistnienia wypadków oraz innych sytuacji awaryjnych.

- Personel ma aktualne (uzupełniane raz na dwa lata) przeszkolenie w zakresie udzielania dziecku pierwszej pomocy.
- Apteczka z podstawowymi środkami opatrunkowymi, niezbędnymi środkami do udzielania pierwszej pomocy i instrukcją o zasadach udzielania pierwszej pomocy jest dostępna dla personelu i regularnie aktualizowana przez osobę wyznaczoną.
- Na terenie placówki jest stale dostępny telefon oraz lista numerów alarmowych i lista numerów kontaktowych do rodziców dzieci.
- Placówka posiada opracowaną procedurę postępowania po zaistnieniu wypadku dziecka, obejmującą w szczególności: udzielenie pomocy przedmedycznej oraz wezwania fachowej pomocy medycznej, powiadomienie rodziców lub innych opiekunów prawnych, sporządzenie notatki i protokołu.
- We wszystkich sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia dziecka, każdorazowo powiadamia się rodzica lub opiekuna prawnego dziecka oraz wzywa się pogotowie.
- Placówka posiada opracowane procedury ewakuacji i ochrony przeciwpożarowej oraz minimum raz w roku przeprowadza próbny alarm i ewakuację ludzi.

Standard 2

Żłobek dba o higieniczne warunki pobytu i zdrowie dzieci

Opisy standardu i wskaźniki:

2.1. W żłobku zapewnia się właściwe warunki higieniczne.

- Personel posiada aktualne badania sanitarno-epidemiologiczne oraz badania określające zdolność do wykonywania pracy na danym stanowisku wykonane przez właściwego lekarza medycyny pracy**.**
- Wszystkie pomieszczenia są regularnie sprzątane według ustalonych procedur.
- Stosowane są środki o szerokim spektrum działania do dezynfekcji rąk, zabawek, małych i dużych powierzchni.
- Pracownicy są zapoznani z kartami charakterystyk substancji niebezpiecznych.
- Zorganizowane jest pomieszczenie gospodarcze do przechowywania środków myjących, sprzętu porządkowego ze zlewem zainstalowanym na wysokości 0,5 metra.

2.2. Placówka posiada opracowane procedury postępowań w przypadku zachorowania dziecka.

- Dzieci chore (na choroby zakaźne wieku dziecięcego oraz przeziębienia) nie są w tym dniu przyjmowane do żłobka.
- Pobyt w żłobku dzieci przewlekle chorych jest rozpatrywany indywidualnie, na podstawie zaświadczenia lekarskiego.
- Placówka posiada procedurę postępowania w przypadku zachorowania dziecka podczas pobytu w żłobku, zawierająca w szczególności: zawiadomienie rodzica o chorobie, obowiązek odbioru dziecka przez osobę upoważnioną.
- Opiekunowie nie podają dzieciom lekarstw.
- W przypadku wystąpienia wysokiej temperatury u dziecka, pielęgniarka może podać środek przeciwgorączkowy na prośbę rodzica po wcześniejszym złożeniu przez niego oświadczenia, które jest w dokumentacji dziecka.
- W przypadku dzieci przewlekle chorych opracowuje się procedurę ewentualnego podawania leku przez pielęgniarkę, po wcześniejszym oświadczeniu rodzica, potwierdzonym przez lekarza prowadzącego wraz ze szczegółową instrukcją.
- W przypadku zachorowania dziecka w czasie jego pobytu w żłobku, dba się o jego samopoczucie psychiczne, np.: choremu dziecku towarzyszy bliski opiekun.
- W przypadku dłuższej nieobecności dziecka, wynikającej z choroby, opiekunowie podtrzymują bliskie relacje z dzieckiem, np. poprzez kontakt telefoniczny, przesłanie zdjęcie opiekuna i grupy.
- Rodzice są poinformowani, podczas zapisu dziecka do placówki, o procedurach dotyczących postępowania w przypadku choroby dziecka.

2.3. Dzieci każdego dnia przebywają na świeżym powietrzu.

- Niemowlętom zapewnia się, w miarę możliwości, leżakowanie na świeżym powietrzu, np. na werandzie lub tarasie.

- Starsze dzieci codziennie, z wyłączeniem sytuacji, gdy temperatura spada poniżej minus 5 stopni, wieje silny wiatr, jest smog lub upał, wychodzą na plac zabaw lub na inny teren zielony.

2.4. W placówce prowadzi się działania związane z profilaktyką i promocją zdrowia.

- W placówce, w miarę możliwości, prowadzone są badania przesiewowe, dotyczące oceny prawidłowości rozwoju małych dzieci, za wcześniejszą zgodą rodziców/opiekunów prawnych.
- Rodzice mają dostęp do informacji dotyczących dbania o zdrowie, zapobiegania chorobom i dbania o prawidłowy rozwój dzieci (np. ulotki, warsztaty, akcje informacyjne).

2.5. W żłobku sprawującym opiekę nad więcej niż 20 dzieci, zatrudnia się pielęgniarkę lub położną, do jej zadań należą w szczególności:

- Rozpoznawanie potrzeb zdrowotnych i pielęgnacyjnych dzieci we współpracy z rodzicami.
- Dokonywanie aktualnej oceny stanu zdrowia dzieci przebywających w żłobku, za wcześniejszą zgodą rodziców/opiekunów prawnych.
- Promowanie zdrowia wśród rodziców, udzielanie im porad w zakresie profilaktyki i pielęgnacji dziecka.
- Współpraca z opiekunami dzieci w żłobku w celu sprawowania właściwej opieki zdrowotnej i pielęgnacyjnej nad dziećmi.
- Współpraca ze specjalistą do spraw żywienia i personelem kuchni w zakresie tworzenia jadłospisów z uwzględnianiem dzieci będących na dietach specjalnych.
- Dbanie o właściwy stan sanitarno-epidemiologiczny placówki poprzez nadzór nad myciem i dezynfekcją pomieszczeń według ustalonych procedur.

Obszar: Adaptacja w żłobku i sytuacje przejścia w placówce

Pójście do żłobka to ważne wydarzenie w życiu dziecka i jednocześnie duży stres. Na tym etapie rozwoju żadne z umiejętności adaptacyjnych dziecka nie są na tyle ukształtowane, by mogło ono samodzielnie poradzić sobie z tak dużą zmianą.

Zadaniem dorosłych, rodziców i opiekunów, powinno być stworzenie takich warunków, by proces adaptacji przebiegł jak najłagodniej, czyli był stopniowy, rozłożony w czasie oraz dostosowany do indywidualnych potrzeb dziecka.

Podstawowym celem pracy w czasie adaptacji jest umożliwienie dziecku zdobycia zaufania do nowego otoczenia oraz zbudowanie więzi z opiekunem, który prowadzi proces jego adaptacji. Jest to możliwe, jeśli w poznawaniu żłobka towarzyszy dziecku rodzic, ponieważ dzięki temu dziecko czuje się bezpiecznie i jest otwarte na nowe doświadczenia i kontakt z nowymi ludźmi.

W czasie całego okresu adaptacji należy szczególnie dbać o poczucie bezpieczeństwa i komfort adaptujących się dzieci. Pomaga w tym, m.in. ograniczenie nowości i zmian w ciągu dnia, wprowadzenie rytuałów oraz uwzględnianie przyzwyczajeń i nawyków dziecka związanych z sytuacjami codziennymi, tak by zbliżyć opiekę w żłobku do opieki domowej.

Przebieg i poziom przystosowania wpływa na odczuwaną przez dziecko jakość życia w nowym miejscu i poziom satysfakcji z kontaktów z otoczeniem. Pomyślna adaptacja jest podstawą późniejszego dobrego funkcjonowania dziecka w placówce oraz ma bardzo duże znaczenie dla przyszłych, społecznych doświadczeń dziecka.

Gdy dzieci zaczynają uczęszczać regularnie do żłobka, muszą radzić sobie codziennie z wieloma zmianami. Zmiany te, zwane sytuacjami przejścia, to: poranne powitanie ze żłobkiem i pożegnanie z rodzicami, zmiany opiekunów, pomieszczeń i aktywności w ciągu dnia oraz popołudniowe pożegnanie ze żłobkiem i powrót do domu. Sytuacje przejścia mogą być trudne dla małego dziecko, gdyż naruszają silną, podstawową w tym wieku, potrzebę bezpieczeństwa i stałości. Opiekun pełni rolę łącznika pomiędzy domem a żłobkiem, czy sytuacją znaną a nową w żłobku, z którą dziecko musi sobie poradzić. Szczególnego wsparcia potrzebują wówczas dzieci chodzące do żłobka od niedawna oraz dzieci po dłuższej nieobecności w placówce, np. z powodu choroby.

Ważnym zadaniem placówki jest również przygotowanie dzieci do kolejnego przejścia, czyli pójścia do przedszkola. Opiekunowie, poprzez codzienną pracę z dziećmi oraz współpracę z rodzicami, wspierają ich kompetencje, które pomogą im w udanym starcie przedszkolnym, np. rozwój samodzielności, budowanie pozytywnego i realnego obrazu przedszkola.

Wsparcie dzieci w sytuacjach przejścia zapewnia im poczucie bezpieczeństwa oraz rozwija ich umiejętności adaptowania się do zmieniających się warunków, co stanowi jedną z kluczowych kompetencji nabytych w dzieciństwie.

Standard 1

Żłobek zapewnia stopniową i indywidualną adaptację dziecka, prowadzoną w ścisłej współpracy z rodzicami

Opisy standardu i wskaźniki:

1.1. Adaptacja dziecka w placówce odbywa się w oparciu o opracowany program adaptacyjny.

- Placówka posiada program adaptacyjny.
- Program adaptacyjny żłobka jest oparty na aktualnej wiedzy dotyczącej psychologii i pedagogiki małego dziecka.
- Program adaptacyjny zawiera procedury, które zapewniają stopniową i łagodną adaptację w żłobku.
- Program adaptacyjny jest opracowany pisemnie, wszyscy pracownicy żłobka rozumieją i akceptują jego założenia.
- Program adaptacyjny jest dostępny dla rodziców.

1.2. Adaptacja jest prowadzona w ścisłej współpracy z rodzicami dziecka.

- Dyrekcja żłobka przed rozpoczęciem uczęszczania dziecka do żłobka przekazuje rodzicom potrzebne informacje na temat funkcjonowania placówki oraz umożliwia poznanie przyszłych opiekunów dziecka.
- Opiekunowie wprowadzają rodziców w założenia i przebieg programu adaptacyjnego oraz rolę rodziców w tym okresie.
- Opiekunowie umożliwiają rodzicom zapoznanie się z przestrzenią żłobka i pomieszczeniami, z których korzysta grupa dziecka.
- Opiekunowie zbierają informacje od rodziców na temat rozwoju dziecka, jego przyzwyczajeń i potrzeb dotyczących sytuacji dnia codziennego oraz ich priorytetów wychowawczych np. poprzez ankietę informacyjną, rozmowę indywidualną.
- Żłobek umożliwia rodzicom towarzyszenie dziecku podczas procesu adaptacji: przy poznawaniu nowego otoczenia i nawiązywaniu więzi z opiekunem.

1.3. Adaptacja jest prowadzona indywidualnie, zgodnie z potrzebami każdego dziecka.

- Poprzez odpowiednią organizację pracy w placówce dba się, by w okresie adaptacji, nie było zbyt dużo dzieci adaptujących się w tym samym czasie, np. w pierwszych dniach dzieci dzieli się na mniejsze grupy i wyznacza się godziny, w których dzieci przychodzą wraz z rodzicami.
- Proces adaptacji jednego dziecka prowadzi ten sam opiekun, który jest dostępny dla dziecka i ściśle współpracuje z jego rodziną.
- Adaptacja dziecka w placówce rozpoczyna się od udziału wraz z rodzicem w krótkich spotkaniach adaptacyjnych (rekomenduje się minimum 4 spotkania), podczas których opiekun buduje kontakt z dzieckiem i stopniowo przejmuje opiekę od rodzica.
- Opiekun po spotkaniach adaptacyjnych, na podstawie obserwacji, podejmuje decyzję o przebiegu dalszej adaptacji dziecka.
- Opiekun dba o poczucie bezpieczeństwa dziecka, umożliwiając stałe korzystanie z obiektów zastępczych, zdjęć rodziny, wprowadzając różne rytuały podczas pożegnań.
- Opiekun zachęca rodziców, by na początku dziecko przebywało krócej w żłobku i stopniowo jego pobyt był wydłużany.
- Opiekun i rodzic codziennie wymieniają informacje na temat samopoczucia dziecka i jego funkcjonowania w żłobku i w domu, np. co jadło, jak się bawiło.

1.4. Opiekunowie stopniowo wprowadzają dzieci w funkcjonowanie grupy.

- Grupę prowadzą stali opiekunowie, minimalizuje się udział nieznanych dzieciom osób (zastępstwa, zajęcia dodatkowe).
- W czasie adaptacji dzieci na początku przebywają tylko w swoich salach i stopniowo są zapoznawane z innymi pomieszczeniami.

- Opiekunowie stopniowo zapoznają dzieci z rytmem dnia oraz z zasadami i rytuałami grupowymi.
- Opiekunowie uwzględniają przyzwyczajenia i nawyki dzieci związane z sytuacjami codziennymi (np. pory snu, pory posiłków) i stopniowo w ciągu roku uczą dzieci wspólnego rytmu funkcjonowania.
- Opiekun prowadzący adaptację, stopniowo wspiera dziecko w nawiązywaniu kontaktów z pozostałymi opiekunami i innymi dziećmi w grupie.

Standard 2

Żłobek wspiera dzieci w codziennym radzeniu sobie ze zmianami

Opisy standardu i wskaźniki:

2.1. Opiekunowie pomagają dzieciom w codziennych przejściach z domu rodzinnego do żłobka oraz ze żłobka do domu.

- Placówka zapewnia odpowiednią liczbę personelu, tak by opiekun mógł osobiście przywitać się z dzieckiem i jego rodziną i towarzyszyć dziecku w pożegnaniach z rodzicem.
- Znany dziecku opiekun każdego dnia wita dziecko, nawiązując z nim ciepły kontakt: uśmiecha się, zwraca się do niego po imieniu.
- Powitaniu dziecka i pożegnaniu z rodzicem towarzyszy atmosfera spokoju oraz braku pośpiechu ze strony rodzica i opiekuna.
- Opiekun codziennie przy powitaniu i pożegnaniu ze żłobkiem krótko rozmawia z rodzicem o dziecku.
- Znany dziecku opiekun zawsze towarzyszy dziecku w czasie rozstania z rodzicem i przejmuje bezpośrednio od niego opiekę.
- Opiekun ułatwia dziecku codzienne rozstanie się z rodzicem, wprowadzając różne rytuały (np. machanie przez okno), zachęcając do przynoszenia obiektów zastępczych, ulubionych zabawek.
- Dzieci stopniowo rozstają się z rodzicem, a czas i forma towarzyszenia rodzica dostosowana jest do samopoczucia i możliwości rozwojowych oraz stopnia adaptacji dziecka, np. rodzic może pobyć z dzieckiem w szatni lub w sali.
- Opiekunowie wspierają rodziców, którzy mają trudności z rozstaniem z dzieckiem, np. wspólnie ustalają czas i sposób porannych rozstań , informują telefonicznie o samopoczuciu dziecka.
- Opiekunowie codziennie organizują wspólne powitanie dzieci w grupie.
- Opiekunowie stosują rytuały pomagające dzieciom w popołudniowym pożegnaniu ze żłobkiem, np. wypożyczenie książeczki, osobiste pożegnanie, pomachanie.
- Żłobek aranżuje przestrzeń tak, by sprzyjała codziennym powitaniom i pożegnaniom, np. wygodne miejsce dla rodziców w szatni lub w sali, wieszak dla rodziców, przewijak.

2.2. Opiekunowie dbają, aby zmiana opiekunów w ciągu dnia była dla dzieci stopniowa.

- Opiekun zawsze uprzedza dzieci wcześniej, że wyjdzie i kto przyjdzie w jego zastępstwie.
- Opiekun zawsze żegna się z dziećmi i mówi, kiedy znowu przyjdzie.
- W miarę możliwości placówki, opiekun, który jest zmiennikiem, przychodzi trochę wcześniej, by dzieci mogły się z nim przywitać i zaakceptować zmianę opiekuna.

2.3. Opiekunowie ułatwiają dzieciom przejścia związane ze zmianą aktywności i zmianą pomieszczeń.

- Opiekunowie zawsze uprzedzają dzieci o zmianie aktywności w ciągu dnia, np. mówiąc dzieciom, co się za chwilę wydarzy, czy pokazując dzieciom zobrazowany rytm dnia.
- Opiekunowie umożliwiają dzieciom wcześniejsze poznanie nowych dla nich pomieszczeń w towarzystwie znanego im opiekuna.
- Opiekunowie uprzedzają dzieci o przejściu do innego pomieszczenia.
- Opiekunowie umożliwiają dzieciom wzięcie swoich ulubionych zabawek lub osobistych rzeczy do innego pomieszczenia.

2.4. Podczas dłuższej nieobecności dziecka (np. choroba) opiekunowie dbają o zachowanie bliskiej relacji z dzieckiem i jego rodziną.

- Opiekun utrzymuje kontakt z dzieckiem i jego rodziną poprzez, np. list od siebie i grupy, kontakt telefoniczny, przekazanie zdjęcia swojego i grupy.
- Opiekun, po powrocie dziecka do żłobka, zachęca rodziców do pozostania z nim przez jakiś czas w sali, do momentu, gdy dziecko ponownie poczuje się bezpiecznie w obecności opiekuna.
- Opiekun zachęca do przynoszenia obiektów zastępczych, a także ulubionych zabawek czy książeczek z domu oraz wykorzystuje je w czasie zabawy z dzieckiem.

Standard 3

Żłobek przygotowuje dzieci do przedszkola

Opisy standardu i wskaźniki:

3.1. Opiekunowie budują pozytywny i realny obraz przedszkola.

- Opiekunowie opowiadają i czytają dzieciom książeczki o przedszkolu.
- W miarę możliwości, opiekunowie organizują odwiedziny w pobliskim przedszkolu, gdzie dzieci poznają ogródek przedszkolny, budynek, salę.

3.2. Opiekunowie współpracują z rodzicami w obszarze przygotowania dzieci do przedszkola.

- Opiekunowie przygotowują i przekazują rodzicom wnioski z obserwacji rozwoju ich dziecka w żłobku, np. poprzez spotkanie lub informację pisemną.
- Opiekunowie przekazują rodzicom informacje na temat sposobów przygotowania dziecka do przedszkola, np. poprzez zebranie, materiały informacyjne.
- Opiekunowie zachęcają rodziców do odwiedzenia przyszłego przedszkola dziecka i skorzystania z dostępnych form adaptacji w wybranej placówce.

3.3. Opiekunowie pomagają dzieciom pożegnać się ze żłobkiem.

- Opiekunowie uprzedzają dzieci, że niedługo przestaną chodzić do żłobka i przejdą do przedszkola, wspierają dzieci w radzeniu sobie z różnymi emocjami oraz wzmacniają pozytywne nastawienie dzieci do zmiany.
- Opiekunowie organizują uroczyste pożegnania z dziećmi i z rodzicami.
- Opiekunowie umożliwiają absolwentom odwiedziny w żłobku.

Obszar: Sytuacje codzienne – żywienie, odpoczynek, czynności opiekuńczo – higieniczne

Sytuacje codzienne (m.in. posiłki, odpoczynek, czynności opiekuńczo-higieniczne) zajmują znaczną część dnia małych dzieci. W codzienności zaspakajane są najważniejsze w tym wieku potrzeby: potrzeby cielesne i potrzeby emocjonalne. We wczesnym dzieciństwie potrzeby te są ze sobą ściśle związane, dlatego opieka nad małym dzieckiem powinna być oparta na bliskiej, empatycznej relacji.

Pełne troski zaangażowanie dorosłych w sytuacje codzienne jest jednocześnie jednym z podstawowych sposobów budowania relacji i wyrażania bliskości pomiędzy opiekunem a dzieckiem.

Dla małych dzieci sytuacje codzienne są najbliższe ich doświadczeniu, a zarazem bardzo uczące. Przejście od zwykłych czynności do zabawy i eksperymentowania jest płynne i uruchamia u dzieci pragnienie odkrywania, pomaga głębiej poznać rzeczy i zjawiska.

Codzienność to również najlepsza okazja do rozwijania samodzielności i kształtowania poczucia kompetencji. Małe dzieci stopniowo przechodzą od pełnej zależności od dorosłego do samodzielnego dbania o siebie, ale jest to proces powolny i długotrwały. Sprawna samoobsługa wiąże się z dojrzałością systemu nerwowego, wieloma umiejętnościami poznawczymi oraz motorycznymi, które dziecko nabywa stopniowo, we własnym, indywidualnym tempie. Rolą dorosłych jest pomóc dziecku nauczyć się troszczyć o siebie; dbać o to, aby dzieci miały okazję do uczenia się rozumienia sygnałów z własnego ciała i sposobów ich zaspakajania. Opiekunowie umożliwiają dzieciom rozwijanie ich samoświadomości, zachęcają do samodzielności i zaradności.

Organizacja przebiegu dnia w placówce musi uwzględniać szacunek dla różnic w zaspokajaniu, u dzieci przebywających razem w grupie, potrzeb pokarmowych i odpoczynku, w załatwianiu potrzeb fizjologicznych, co wiąże się z elastycznością na poziomie organizacji pracy placówki. Uwzględnienie indywidualnych potrzeb każdego dziecka to jeden z najważniejszych wyznaczników jakości pracy pedagogicznej.

Obszar: Sytuacje codzienne – żywienie

Standard 1

Posiłki w żłobku organizowane są w taki sposób, aby były przyjemne i uczące dla dzieci

Opisy standardu i wskaźniki:

1.1. Opiekunowie mają wiedzę o zwyczajach żywieniowych każdego dziecka.

- Opiekunowie co najmniej raz w roku zbierają informacje od rodziców i dzieci (w zależności od ich wieku) na temat potrzeb, preferencji i umiejętności dzieci w sytuacji posiłku.
- Opiekunowie prowadzą bieżące obserwacje na temat potrzeb, preferencji i umiejętności dzieci w sytuacji posiłku.

1.2. Cały personel placówki kształtuje spokojną i bezpieczną emocjonalnie atmosferę podczas posiłku.

- W sali znajduje się specjalnie zaaranżowane miejsce do spożywania posiłków.
- Opiekunowie towarzyszą dzieciom w czasie posiłku, są spokojni, siedzą i rozmawiają z dziećmi.
- Opiekunowie są skoncentrowani na potrzebach dzieci, uwzględniają ich werbalne i pozawerbalne sygnały zarówno odnośnie potrzeby jedzenia, jak i ilości spożywanych potraw.
- Opiekunowie wprowadzają rytuały w czasie wspólnego posiłku (np. piosenka sygnalizująca początek posiłku, powiedzenie „smacznego”, spokojna muzyka).
- Opiekunowie przeznaczają na posiłek tyle czasu, by dzieci jadły bez pośpiechu, zgodnie ze swoim tempem i aktualnymi możliwościami.
- Dzieci niepotrafiące samodzielnie jeść mogą być karmione wyłącznie przez znanych im opiekunów, którzy pozostają z nimi w indywidualnym kontakcie i są uważni na ich sygnały.
- Opiekunowie rozmawiają z dziećmi o posiłkach, proponują im potrawy, tłumaczą nazwy i omawiają składniki dania.
- W placówce wyznaczone jest miejsce, w którym jadłospis jest dostępny dla rodziców (w formie pisemnej) oraz, w miarę możliwości, dla dzieci w postaci graficznej (np. poprzez zdjęcia).

- Opiekunowie nie zmuszają dzieci do jedzenia, to dziecko decyduje, co i ile zje z oferowanych mu potraw.
- Opiekunowie nie nagradzają dzieci za zjedzenie oraz nie karzą ich za odmowę zjedzenia posiłku.
- Opiekunowie zachęcają dzieci, które odchodzą od stolika, do powrotu, ale nie zmuszają, żeby siedziały przy stoliku, jeśli nie mają na to ochoty.
- Opiekunowie umożliwiają dzieciom, które skończyły jeść, aby mogły wstać od stołu, nie czekając na pozostałe dzieci.

1.3. Opiekunowie rozwijają samodzielność i relacje społeczne dzieci podczas posiłku.

- Opiekunowie stopniowo uczą dzieci samodzielnego jedzenia, biorąc pod uwagę poziom umiejętności i gotowości dziecka.
- Opiekunowie podają jedzenie w taki sposób, aby dzieci miały możliwość podejmowania decyzji, co do wyboru i ilości jedzenia (np. podawanie potraw na półmiskach, zupy w wazach, napoi w dzbankach).
- Opiekunowie zachęcają dzieci do samodzielnego nakładania posiłków, ale jeśli dzieci nie są jeszcze w stanie tego zrobić, pytają je, co i ile z dostępnych potraw im nałożyć.
- Opiekunowie akceptują każdą formę spożywania posiłku przez dzieci: karmienie piersią, butelka, jedzenie rękoma, sztućcami.
- Opiekunowie stwarzają warunki do tego, aby dzieci w czasie posiłku mogły samodzielnie decydować i nakładać jedzenie, korzystając z odpowiedniego rodzaju i liczby naczyń (np. mają do dyspozycji małe chochelki, lekkie dzbanki, na stole znajduje się tyle półmisków, talerzy z jedzeniem, by dzieci mogły swobodnie po nie sięgać).
- Opiekunowie wspólnie z dziećmi (w zależności od wieku) przygotowują naczynia i sztućce oraz uczą dzieci sprzątania po posiłku (np. dzieci przynoszą i odnoszą na tacę naczynia i sztućce, przynoszą potrawy, wycierają stoły).
- Opiekunowie w taki sposób aranżują strefę posiłku, aby wspierała samodzielność dzieci np. stoły, krzesełka, szafki są dostosowane do wzrostu dzieci, krzesełka dzieci są oznaczone symbolem lub zdjęciem dziecka, zapewniają odpowiednią liczbę sztućców i naczyń, dostosowanych wielkością i kształtem do umiejętności dzieci.
- Opiekunowie podczas posiłku inicjują i zachęcają dzieci do kontaktu i rozmowy.
- Opiekunowie w taki sposób aranżują układ stolików podczas posiłku, aby sprzyjał wspólnotowości i społecznym relacjom (np. możliwość rozmowy, wzajemnej pomocy).
- Opiekunowie uczą dzieci podstawowych zasad zachowania przy stole np. jemy przy stolikach, nie zabieramy sobie jedzenia, czekamy na swoją kolej, podajemy sobie naczynia z potrawami.
- Opiekunowie wprowadzają podstawowe zwroty grzecznościowe, głównie poprzez modelowanie: *proszę, dziękuję, smacznego.*

Standard 2

W żłobku, w porozumieniu z rodzicami, dba się o zrównoważone i zdrowe żywienie dzieci

Opisy standardu i wskaźniki:

2.1. Żywienie w żłobku jest zgodne z aktualną wiedzą dotyczącą norm żywienia małych dzieci.

- Podstawą do planowania posiłków dla danej grupy wiekowej są aktualne normy żywieniowe opracowane przez Instytut Żywności i Żywienia im. prof. dr med. Aleksandra Szczygła w Warszawie.

2.2. Żłobek zapewnia odpowiednią organizację żywienia.

- W żłobku oferuje się dzieciom od czterech do pięciu posiłków o regularnych porach.
- W żłobku różnicuje się jadłospis z uwzględnieniem danej grupy wiekowej ze względu na odmienne potrzeby dietetyczne: dla dzieci młodszych do pierwszego roku życia (zazwyczaj dieta indywidualna) i dzieci starszych.
- W żłobku uwzględnia się przy komponowaniu posiłków normy kalorii, składniki pokarmowe oraz zalecenia dotyczące żywienia dzieci zdrowych w wieku niemowlęcym i dla grupy wiekowej do 3 roku życia (Załącznik „Zalecenia dietetyczne").

2.3. W placówce dostępne są diety podstawowe i eliminacyjne.

- W żłobku dzieci zdrowe otrzymują żywienie z diety podstawowej.
- W przypadku zgłoszonego problemu żywieniowego pracownik placówki (np. intendent) lub wskazana przez placówkę osoba (np. dietetyk z firmy cateringowej) kontaktuje się z rodzicami w celu przeprowadzenia wywiadu żywieniowego, zawierającego w szczególności: podstawowe dane dziecka i rodziny (imię, nazwisko, wiek, masę ciała), data rozmowy, dane rodzica (imię, nazwisko, nr telefonu, adres mailowy), jednostka chorobowa dziecka bądź przypuszczenie występowania choroby (gdy dziecko nie ma jeszcze wykonanych badań), produkty przeciwwskazane, produkty mogące pojawić się w diecie dziecka. Diety będą stosowane na podstawie zaświadczenia lekarskiego.
- Dietetyk na podstawie przeprowadzonego wywiadu, zaświadczenia lekarskiego proponuje możliwą dietę do realizacji w ramach żywienia zbiorowego (dieta eliminacyjna, rotacyjna np. poprzez wprowadzenie jednego produktu alergizującego raz na trzy dni).
- Żłobek udostępnia tygodniowy jadłospis z uwzględnieniem dodatkowych eliminacji oraz informuje rodziców o stosowanych zamiennikach wprowadzonych do menu dziecka.

- W przypadku braku możliwości zapewnienia całkowitej eliminacji zakazanych produktów żłobek umożliwia rodzicom przynoszenie własnych posiłków bądź produktów, hermetycznie zamkniętych.
- Intendent/dietetyk współpracuje z rodzicem przy wyprowadzaniu dziecka z alergii, wprowadzając stopniowo produkty alergizujące.

2.4. Placówka zapewnia warunki do karmienia mlekiem matki.

- W placówce jest stworzona możliwość karmienia piersią lub odciągnięcia pokarmu przez matkę w warunkach zapewniających intymność.
- W placówce zapewnia się właściwe warunki do przechowywania i podawania mleka matki dzieciom, które są w taki sposób karmione.

2.5. Opiekunowie dbają o to, by dzieci miały stały i swobodny dostęp do napojów.

- Napoje oraz kubeczki (butelki) wystawione są w miejscu widocznym i dostępnym dla dzieci, na wysokości ich wzroku.
- Opiekunowie uczą dzieci korzystania z miejsca z wystawionymi napojami.
- Opiekunowie kilka razy w ciągu dnia przypominają o napojach i proponują dzieciom coś do picia.
- W czasie upałów dzieci mają dostęp do napojów również na placu zabaw dzieci oraz podczas spacerów.

2.6. Żłobek współpracuje z rodzicami w zakresie żywienia dzieci w placówce.

- Personel przy zapisie do żłobka informuje rodziców o głównych zasadach żywienia w placówce.
- W żłobku zbiera się informacje od rodziców na temat potrzeb i preferencji żywieniowych dzieci oraz ewentualnych nietolerancji pokarmowych i alergii pokarmowych poprzez: wstępny wywiad opiekuna z rodzicem, a w przypadku problemów żywieniowych pogłębiony wywiad żywieniowy dietetyka/intendenta z rodzicem.
- Żłobek udostępnia rodzicom aktualny jadłospis dla dzieci zdrowych i z alergią pokarmową poprzez np. wywieszenie na tablicy ogłoszeń lub wysłanie e-mailem.
- Żłobek przekazuje rodzicom różne materiały informacyjno-edukacyjne dotyczące prawidłowego sposobu żywienia (m.in. harmonogram rozszerzenia diety dziecka do 1 roku o produkty stałe).
- Opiekunowie codziennie informują rodziców, co i ile zjadło dziecko w żłobku, poprzez np. rozmowę przy odbiorze lub krótką informację pisemną.
- Żłobek umożliwia rodzicom kontakt z intendentem lub dietetykiem, by wesprzeć rodziców w prawidłowym żywieniu dzieci zdrowych, np. poprzez spotkanie indywidualne, wykład, warsztat.
- W przypadku dzieci ze stwierdzoną otyłością prostą lub innymi zaburzeniami,

powstałymi na skutek nieprawidłowego żywienia, proponuje się rodzicom konsultację u lekarza- specjalisty i dietetyka.

2.7. Żłobek promuje zdrowe odżywianie i kształtuje zdrowe nawyki żywieniowe u dzieci.

- Żłobek zapewnia dzieciom zdrowe posiłki.
- Żłobek prowadzi zajęcia edukacyjne dla najstarszych dzieci dotyczące zdrowego żywienia poprzez, np. zabawy i warsztaty kulinarne.
- W żłobku podczas imprez i uroczystości dla dzieci i rodziców promuje się zdrowe wypieki i słodycze, a unika się gotowych wysoko przetworzonych produktów cukierniczych.
- W żłobku w miarę możliwości promuje się wśród rodziców zdrowe żywienie np. poprzez dostęp do fachowej literatury, materiałów edukacyjnych, warsztatów psychoedukacyjnych.

Zalecana literatura:

- Weker H., Barańska M. *Żywienie niemowląt i małych dzieci. Zasady postępowania w żywieniu zbiorowym*. Warszawa: Instytut Matki i Dziecka 2014.
- Weker H., Barańska M., Strucińska M. *Poradnik żywienia dziecka w wieku od 1. do 3. roku życia. Praktyczne zastosowanie Norm Żywienia opracowanych przez Grupę Ekspertów w 2012.* Warszawa: Zakład Żywienia, Instytut Matki i Dziecka 2012.
- Jarosz M. *Normy żywienia dla populacji Polski*. Warszawa: Instytut Żywności i Żywienia 2017.

Obszar: Sytuacje codzienne – odpoczynek

Standard 1

Żłobek stwarza dzieciom odpowiednie warunki do snu i innych form odpoczynku, które są zgodne z ich aktualnymi potrzebami i możliwościami rozwojowymi

Opisy standardu i wskaźniki:

1.1. Opiekunowie mają wiedzę o potrzebach i przyzwyczajeniach każdego dziecka w zakresie snu i innych form odpoczynku.

- Opiekunowie co najmniej 2 razy w roku zbierają informacje od rodziców i dzieci (w zależności od ich wieku) na temat indywidualnych potrzeb i przyzwyczajeń w zakresie snu i odpoczynku.
- Opiekunowie prowadzą systematyczną obserwację dzieci w zakresie indywidualnych potrzeb i przyzwyczajeń w kwestii snu i odpoczynku.

1.2. Opiekunowie organizują dla dzieci różne formy odpoczynku i relaksu.

- W placówce istnieje cały zakres różnorodnych form odpoczynku i relaksu dla dzieci podczas ich pobytu w sali i na dworze, np. sen, leżenie, masaże, słuchanie bajek, oglądanie książeczek, zabawa, relaks przy muzyce, ruch, wycofanie się, przebywanie na dworze, spacery.
- Opiekunowie znają różne potrzeby dzieci i dostosowują do tego formy odpoczynku i relaksu – np. wycofanie się, odprężenie, sen.
- Opiekunowie proponują różne formy odpoczynku i relaksu, ale dzieci same decydują o tym, czy, w jaki sposób i jak długo z nich korzystają.
- Opiekunowie dbają, aby w planie dnia zachować równowagę pomiędzy aktywnością, zabawą dzieci a możliwością wycofania się, odpoczynkiem.
- Opiekunowie codziennie przebywają z dziećmi na świeżym powietrzu, uwzględniając warunki pogodowe (nie wychodzą w czasie silnego wiatru, upału, smogu, temperatury poniżej minus 5 stopni).

1.3. Opiekunowie dbają o spokojną i bezpieczną atmosferę podczas zasypiania, snu i wybudzania się dzieci.

- Opiekunowie w czasie sytuacji zasypiania, snu i wybudzania dzieci są spokojni, rozluźnieni i nie spieszą się.
- W czasie zasypiania dziecku towarzyszy znany opiekun.
- W sytuacji nieobecności znanego opiekuna, inne osoby mają możliwość korzystania z informacji dotyczących przyzwyczajeń dziecka w kwestii snu, np. gdzie dziecko śpi, jakich ma sąsiadów podczas drzemki i jakie są jego rytuały z nią związane.
- Opiekunowie dbają o to, żeby dzieci spały w znanym sobie miejscu, w którym czują się bezpiecznie.
- Opiekunowie tworzą dzieciom odpowiednie warunki do samodzielnego przygotowania się do snu, dają możliwość rozbierania się i ubierania w swoim tempie i na poziomie swoich umiejętności.
- Opiekunowie w czasie zasypiania i wybudzenia dzieci stosują wyciszające i odprężające rytuały.
- Opiekunowie nie zmuszają dzieci do spania, ani do położenia się, jeśli nie mają one takiej potrzeby.
- Opiekunowie uwzględniają, że dzieci wstają zgodnie ze swoimi potrzebami, mogą budzić się i wstawać w różnym czasie.
- Opiekunowie stwarzają warunki do zabawy dla dzieci, które nie śpią lub wcześniej wstały, tak aby dzieci nie przeszkadzały sobie nawzajem.
- Opiekunowie dbają o to, aby w czasie odpoczynku dzieci mogły mieć przy sobie przedmioty, które są dla nich ważne i zapewniają im poczucie bezpieczeństwa.

1.4. Opiekunowie aranżują przestrzeń w czasie snu i innych form odpoczynku w taki sposób, żeby sprzyjała odprężeniu i wyciszeniu się dzieci.

- Placówka zapewnia dzieciom wydzieloną część sali do snu lub odrębną salę.
- Opiekunowie zwracają uwagę, aby w czasie snu sala była odpowiednio zaaranżowana, np. ograniczanie liczby bodźców, przyciemnione, delikatne oświetlenie, otoczenie o ciepłych, niepobudzających kolorach, odpowiednia temperatura, obniżony, np. poprzez tkaninę, sufit.
- Dzieci mają własne i oznaczone miejsce do spania, aby mogły je łatwo rozpoznać i czuły się bezpiecznie.
- Opiekunowie, w miarę możliwości placówki, w taki sposób aranżują przestrzeń, aby dzieci mogły, zgodnie ze swoimi potrzebami i preferencjami, spać w różny sposób, np. w łóżeczku, leżaczku, materacu, memoli**.**
- Opiekunowie, w miarę możliwości placówki, w taki sposób aranżują przestrzeń, aby dzieci mogły, ze względu na własne preferencje, wybierać miejsce do spania blisko innych dzieci lub w oddaleniu od innych.
- Dzieci mają znane im miejsce, gdzie mogą odłożyć ubrania, które zdjęły, np. szuflady, półki, pudełka, oznaczone zdjęciami.
- W sali jest stałe, dostępne dla dzieci poza porą snu, miejsce do odpoczynku i relaksu.
- Opiekunowie w taki sposób aranżują przestrzeń w sali, aby dzieci mogły się wycofać się i odpocząć (np. domek, miękkie poduszki) oraz przebywać w mniejszych grupkach.
- Opiekunowie umożliwiają dzieciom stały i swobodny kontakt z materiałami naturalnymi i masami plastycznymi, które poprzez swoją strukturę odprężają je i wyciszają.

Obszar: Sytuacje codzienne – czynności opiekuńczo – higieniczne

Standard 1

Personel wykonuje czynności opiekuńczo-higieniczne z szacunkiem dla dziecka, budując z nim relację

Opisy standardu i wskaźniki:

1.1. Czynności opiekuńczo-higieniczne są wykonywane przez bliskich dziecku opiekunów.

- W okresie adaptacji czynności opiekuńczo-higieniczne przejmuje od rodziców i wykonuje jeden opiekun, z którym dziecko buduje więź.
- Po okresie adaptacji stopniowo przejmują nad dzieckiem opiekę inni znani mu z grupy opiekunowie.

- Czynności opiekuńczo-higienicznych nie są wykonywane przez osoby, których dziecko nie zna lub z którymi nie czuje się bezpiecznie.

1.2. Opiekunowie stwarzają warunki, aby czynności opiekuńczo-higieniczne przebiegały w spokojnej i bezpiecznej emocjonalnie atmosferze.

- Opiekunowie są uważni na odczytywanie sygnałów werbalnych i pozawerbalnych od dziecka.
- Opiekunowie są delikatni, nie śpieszą się, nie zajmują się dzieckiem rutynowo.
- Opiekunowie pozostają w kontakcie wzrokowym z dzieckiem, rozmawiają z nim, opisują, co robią, obserwują reakcje dziecka dotyczące poczucia komfortu lub dyskomfortu.

Standard 2

Żłobek tworzy odpowiednie warunki, aby czynności opiekuńczo-higieniczne odbywały się w zgodzie z aktualnymi potrzebami i możliwościami rozwojowymi dzieci

2.1. Opiekunowie mają wiedzę dotyczącą indywidualnych potrzeb i przyzwyczajeń dzieci oraz stopnia ich samodzielności w obszarze czynności opiekuńczo – higienicznych.

- Opiekunowie zbierają informacje od rodziców na temat indywidualnych potrzeb i przyzwyczajeń dzieci oraz stopnia ich samodzielności w obszarze czynności opiekuńczo-higienicznych podczas spotkań wstępnych oraz przy każdej znaczącej zmianie w tym obszarze u dziecka.
- Opiekunowie prowadzą bieżące obserwacje dzieci i rozmowy z dziećmi (zależnie od wieku) na temat ich indywidualnych potrzeb i przyzwyczajeń oraz stopnia samodzielności w obszarze czynności opiekuńczo-higienicznych.

2.2. Opiekunowie podczas każdej sytuacji opiekuńczo - higienicznej uwzględniają indywidualne potrzeby i możliwości dzieci oraz stopień ich samodzielności.

- W ramowym planie dnia jest uwzględniona odpowiednia ilość czasu na czynności opiekuńczo-higieniczne, takie jak mycie, ubieranie i rozbieranie.
- Opiekunowie dają tyle czasu i wsparcia dzieciom, aby mogły one w swoim tempie uczyć się samodzielności.
- Opiekunowie uczą dzieci różnych nawyków higienicznych i porządkowych, np. mycie rąk przed posiłkiem, wieszanie ubrań w szatni, chowanie butów do szafki, spuszczanie wody w toalecie.
- Przejście z pieluszki na nocnik jest przeprowadzane po obserwacji gotowości dziecka oraz po uzgodnieniach z rodzicami i nie wcześniej niż po ukończeniu 1,5 r. życia przez dziecko.

- Dzieci korzystają z nocnika i toalety wg swoich indywidualnych potrzeb, nie są „wysadzane" w określonych odgórnie porach.
- Opiekunowie przypominają dzieciom o możliwości korzystania z toalety, szczególnie tym, które są w trakcie nauki korzystania z nocnika, ale dzieci same decydują, czy chcą z niej korzystać, czy nie.
- Dziecko nie jest zawstydzane, ani nie spotyka się z rozczarowaniem opiekunów, gdy załatwi się w ubranie lub pobrudzi się.
- Opiekunowie nie stosują systemu kar i nagród w czasie czynności opiekuńczo – higienicznych, natomiast starają się wzmacniać u dziecka poczucie sukcesu z dokonywanych, nawet niewielkich postępów.
- Opiekunowie uwzględniają prawo dziecka do towarzystwa lub do odizolowania się w łazience.

2.3. Opiekunowie aranżują przestrzeń związaną z realizacją czynności opiekuńczo-higienicznych w taki sposób, aby wspierała poczucie bezpieczeństwa dzieci i ich samodzielność.

- Łazienka jest przytulnym miejscem dla dzieci, np. pachnąca, ciepłe oświetlenie, przyjemny wystrój.
- Umywalki, toalety, wieszaki na ręczniki są dostosowane do wzrostu dzieci.
- Miejsce do przewijania jest intymne i uczące, np. jest wydzielone, korzysta się wymiennie z mobili, lusterek i zabawek.
- W miarę możliwości placówki, miejsce do przewijania jest dostosowane do samodzielnego wejścia dzieci na przewijak, np. podest lub wysuwane schodki.
- Miejsca na osobiste rzeczy dzieci w łazience i w szatni są oznakowane ich zdjęciem lub znaczkiem.
- Opiekunowie zapewniają odpowiednią ilość miejsca, by dzieci mogły w swoim tempie uczyć się rozbierania i ubierania podczas wychodzenia na dwór i przed snem.
- W miarę możliwości, w łazience i szatni znajdują się lustra na wysokości wzroku dzieci.

Obszar: Edukacja i rozwój dziecka

Wczesne dzieciństwo to okres bardzo intensywnych i ważnych, z punktu widzenia całego życia, zmian rozwojowych.

Aby dziecko mogło rozwijać się prawidłowo w żłobku, niezbędna jest przede wszystkim uważność i wrażliwość opiekunów na dynamicznie zmieniające się potrzeby dziecka. To opiekun odczytuje i interpretuje potrzeby dziecka oraz tworzy bezpieczne i inspirujące warunki do ich zaspokajania. Bliska relacja z opiekunem jest dla dziecka podstawą, by mogło czuć się bezpiecznie, aktywnie uczyć się i zdobywać nowe doświadczenia.

Dzieci w naturalny sposób uczą się i poznają świat poprzez zabawę. Zabawy swobodne, czyli takie w których dziecko samodzielnie decyduje czym, w co i z kim się bawić, są w tym wieku podstawą rozwoju, nabywania nowych umiejętności, rozwijania ciekawości świata i budowania poczucia sprawstwa. Zabawy planowane i organizowane przez opiekunów powinny wynikać bezpośrednio z preferencji, zainteresowań i doświadczeń dzieci oraz ich potrzeb rozwojowych. Powinny być zawsze propozycją, a dziecko może odmówić w nich uczestnictwa. Dzieci zdobywają wiedzę o otaczającym świecie przede wszystkim poprzez aktywne działanie i eksplorację. Potrzebują zatem wielu okazji do swobodnego ruchu, manipulowania przedmiotami, wielozmysłowego doświadczania rzeczywistości i eksperymentowania z nią.

Małe dziecko uczy się nie tylko świata zewnętrznego, ale również samego siebie. Odkrywa świat emocji i własną tożsamość. Czas zabawy w żłobku powinien być zatem dla dziecka również okazją do bezpiecznego doświadczania i okazywania emocji oraz radzenia sobie, przy wsparciu bliskiego opiekuna, z różnymi nastrojami, uczuciami i emocjami.

Uczenie się siebie to we wczesnym dzieciństwie również odkrywanie własnej autonomii. Dlatego w zabawie powinna pojawić się możliwość, aby dziecko w bezpiecznych warunkach dokonywało samodzielnych wyborów, doświadczało własnej odrębności, poczucia sprawstwa i wpływania na rzeczywistość.

Wszechstronny rozwój dziecka w żłobku jest wspierany również poprzez różnorodność kontaktów społecznych, zarówno z dorosłymi, jak i z dziećmi. Dzięki nim dziecko doświadcza przyjemności z przebywania, zabawy i nauki z innymi ludźmi, poszerza kompetencje językowo-komunikacyjne i robi pierwsze kroki w świecie zasad i norm społecznych.

Optymalne środowisko rozwoju małego dziecka powinna cechować dynamiczna równowaga pomiędzy stymulowaniem i zachęcaniem dziecka do aktywnego działania, a zapewnieniem poczucia bezpieczeństwa oraz stałości i powtarzalności doświadczeń.

Standard 1

Żłobek zapewnia dzieciom warunki do zabaw i zajęć zgodnych z potrzebami rozwojowymi, preferencjami i aktualnymi zainteresowaniami

Opisy standardu i wskaźniki:

1.1. Opiekunowie znają potrzeby, preferencje i aktualne zainteresowania dzieci związane z zabawą.

- Opiekunowie zbierają informacje od rodziców na temat indywidualnych preferencji i zainteresowań zabawowych dzieci.
- Opiekunowie prowadzą stałą obserwacje dzieci dotyczącą ich potrzeb, preferencji i zainteresowań w zabawie.
- Opiekunowie rozmawiają z dziećmi na temat ich preferencji i zainteresowań w zabawie.

1.2. Opiekunowie inicjują i towarzyszą dzieciom w zabawach adekwatnie do ich potrzeb, preferencji i zainteresowań.

- Opiekunowie znają szeroki repertuar zabaw adekwatnych do wieku i możliwości rozwojowych dzieci.
- Opiekunowie dają dzieciom impulsy do zabawy, zapraszają, ale nie zmuszają ich do podjęcia danej aktywności.
- Opiekunowie wchodzą z dzieckiem w partnerskie relacje podczas zabawy np. obie strony mogą inicjować, zmieniać i kończyć zabawę.
- Opiekunowie adekwatnie do sytuacji wycofują się z zabawy, dając możliwość bawienia się samodzielnego lub wspólnego z innymi dziećmi.
- Opiekunowie reagują na wszystkie niebezpieczne sytuacje pojawiające się w trakcie zabaw.
- Opiekunowie wspierają dzieci zaniepokojone trudną sytuacją w trakcie zabawy.

1.3. Opiekunowie planują i organizują zabawy i zajęcia, uwzględniając aktualną sytuację w grupie i potrzeby rozwojowe dzieci.

- Żłobek posiada opracowany system planowania pracy pedagogicznej oparty na wiedzy o rozwoju dzieci, rozpoznaniu specyfiki danej grupy oraz na aktualnych zainteresowaniach dzieci.
- Opiekunowie w taki sposób planują dzień, aby dzieci miały odpowiednią ilość czasu na swobodną zabawę, zgodnie ze swoimi potrzebami.
- Opiekunowie zwracają uwagę, aby zorganizowane zajęcia w grupie były planowane w minimalnym wymiarze czasowym, były dostosowane do wieku, potrzeb i możliwości rozwojowych dzieci.
- Opiekunowie proponują dzieciom udział w zajęciach, ale nie zmuszają ich do uczestnictwa w nich.
- Opiekunowie organizują warunki zabawy w taki sposób, aby dzieci mogły swobodnie powracać do ulubionych czynności i powtarzać je.
- W placówce zwraca się uwagę na to, żeby zajęcia dodatkowe były wybierane w oparciu o potrzeby, możliwości rozwojowe czy zainteresowania dzieci, a ich czas i częstotliwość były dobrane do wieku dzieci.

1.4. Opiekunowie aranżują przestrzeń, tak aby sprzyjała różnorodnym zabawom i zajęciom zgodnym z potrzebami dzieci. (patrz: obszar „Infrastruktura i przestrzeń")

- Opiekunowie zapewniają bezpieczną fizycznie przestrzeń do zabawy i zajęć w budynku i poza nim.
- Opiekunowie zapewniają przestrzeń do różnych aktywności i zabaw sprzyjających wszechstronnemu rozwojowi dzieci (strefa aktywności ruchowej, przeglądania i czytania książek, manipulowania i konstruowania, badania i wielozmysłowej stymulacji, zabaw plastycznych, zabaw naśladowczych).

- Opiekunowie zapewniają dostateczną liczbę zabawek, materiałów i sprzętów, tak aby mogły służyć dzieciom do wielokrotnego i długotrwałego eksperymentowania z daną zabawą.
- Opiekunowie stwarzają warunki do tego, aby dzieci miały swobodny (w zasięgu wzroku i rąk) dostęp do wyposażenia służącego zabawie.
- Opiekunowie organizują przestrzeń tak, aby dziecko mogło się łatwo zorientować, gdzie znajduje się dana rzecz do zabawy i gdzie ją później odłożyć.
- Opiekunowie zapewniają przestrzeń i sprzęty do aktywnych zabaw na świeżym powietrzu.

Standard 2

Personel zapewnia dzieciom w żłobku różnorodne zabawy i zajęcia, które wspierają całościowy rozwój dzieci

2.1. Opiekunowie poprzez zabawy i zajęcia wspierają rozwój ruchowy dzieci.

- Opiekunowie zapewniają możliwość swobodnego ruchu oraz zabaw ruchowych, zarówno w pomieszczeniach, jak i na dworze.
- Opiekunowie zapewniają dzieciom możliwość doświadczania i rozwijania różnego rodzaju ruchu: raczkowanie, chodzenie, bieganie, bujanie, skakanie, turlanie się, wspinanie, schodzenie, czołganie, jeżdżenie poprzez aranżację przestrzeni oraz dostęp do odpowiedniego sprzętu.
- Opiekunowie zapewniają dzieciom możliwość doświadczania i swobodnego manipulowania przedmiotami, które zachęcają do np. dotykania, potrząsania, stukania, dopasowywania, wkładania-wyciągania, układania, przekładania, podnoszenia, odkręcania, chwytania.

2.2. Opiekunowie poprzez zabawy i zajęcia wspierają rozwój poznawczy dzieci.

- Opiekunowie wspierają dziecięcą ciekawość i motywację do uczenia się, np. zachęcają do działania, nakierowują uwagę dzieci, dają wskazówki i zapraszają do nowych doświadczeń.
- Opiekunowie zapewniają dzieciom możliwość wielozmysłowego doświadczania oraz poznawania rzeczywistości poprzez zabawy, wyposażenie i materiały oddziałujące na różne zmysły: słuchu, wzroku, dotyku, węchu.
- Opiekunowie umożliwiają dzieciom możliwość doświadczania twórczej ekspresji, np. poprzez poznawanie różnego rodzaju mas sensorycznych i materiałów plastycznych oraz swobodne eksperymentowanie z nimi.
- Opiekunowie oferują dzieciom zabawy zachęcające do badania i poszukiwania rozwiązań, takich jak: sortowanie, kategoryzowanie, dopasowywanie, układanie w kolejności i według wzoru, dostrzeganie podobieństw i różnic, porównywanie ilości i innych właściwości obiektów, budowanie z klocków oraz innych przedmiotów.

- Opiekunowie oferują dzieciom zabawy i tematy pomagające im obserwować i rozumieć otaczającą rzeczywistość, np. rodzina, zwierzęta, pory roku, pojazdy, jedzenie.
- Opiekunowie oferują dzieciom zabawy, zabawki, przedmioty codziennego użytku, pomagające odtwarzać i lepiej zrozumieć codzienne doświadczenia, takie jak: robienie zakupów, przygotowanie posiłków, zmywanie, opieka nad dziećmi, wizyta u lekarza, jeżdżenie samochodem.
- Opiekunowie oferują dzieciom doświadczenia związane z obserwacją zjawisk przyrody, takich jak: deszcz, wiatr, śnieg, światło, zmieniająca się roślinność.
- Opiekunowie oferują dzieciom korzystanie z książek i ilustracji, które sprzyjają zrozumieniu zjawisk i wydarzeń z ich najbliższego otoczenia i dnia codziennego.

2.3. Opiekunowie poprzez zabawy i zajęcia wspierają rozwój mowy dzieci i ich komunikację z otoczeniem.

- Opiekunowie kładą nacisk na zrozumienie sygnałów i komunikację pozawerbalną z najmłodszymi dziećmi np. pomagają im wyrazić myśli gestami, mimiką i słowami.
- Opiekunowie w trakcie zabaw rozmawiają z dziećmi, odpowiadają na ich pytania i wątpliwości, zadają pytania i czekają na odpowiedź.
- Opiekunowie znają różnorodne piosenki, rymowanki, wierszyki, zabawy dźwiękonaśladowcze, z których korzystają adekwatnie do sytuacji (pory roku, rytmu dnia, preferencji i nastroju dzieci).
- Opiekunowie zachęcają do słuchania, odróżniania, powtarzania różnych dźwięków, rytmu, melodii.
- Opiekunowie czytają i opowiadają dzieciom, umożliwiają im dostęp do książek i ilustracji, zapewniając wczesne doświadczenia czytelnicze.

2.4. Opiekunowie poprzez zabawy i zajęcia wspierają rozwój społeczny dzieci.

- Opiekunowie wspierają i organizują zabawy w parach, małych grupach oraz całej grupie.
- Opiekunowie zachęcają dzieci do wspólnych zabaw, respektując równocześnie, jeśli dziecko chce się bawić samo.
- Opiekunowie wprowadzają stałe zabawy (rytuały), które sprzyjają bezpieczeństwu i integracji w grupie, np. powitanie w kręgu.
- Opiekunowie stopniowo uczą dzieci zasad funkcjonowania w grupie, zaczynając od zasad związanych z bezpieczeństwem.
- Opiekunowie dbają o to, żeby zasady były dla dzieci zrozumiałe, a ich liczba adekwatna do etapu rozwoju dziecka.
- Opiekunowie pomagają dzieciom radzić sobie z konfliktami pojawiającymi się w trakcie zabaw.
- Opiekunowie nie stosują kar i nagród w relacjach z dziećmi.

- Opiekunowie zapewniają dzieciom dostateczną liczbę zabawek, tak aby sprzyjało to dzieleniu się, a nie budziło konfliktów.
- Opiekunowie zapewniają w sali odpowiednią wielkość przestrzeni do zabawy, tak by dzieci wzajemnie sobie nie przeszkadzały.

2.5. Opiekunowie poprzez zabawy i zajęcia wspierają rozwój indywidualności dzieci.

- Opiekunowie korzystają z zabaw i przedmiotów, które wzmacniają rozwój tożsamości dziecka, np. zdjęcia dziecka i rodziny, ulubione zabawki, lustra.
- Opiekunowie proponują dzieciom zabawy, w czasie których uczą się w czym są podobne, a czym różnią się od innych dzieci w grupie.
- Opiekunowie uwzględniają decyzje dziecka w co, z kim, czym i jak długo chce się bawić.
- Opiekunowie stwarzają dziecku warunki do odzwierciedlania, przeżywania i powtarzania swoich codziennych przeżyć w zabawie.
- Opiekunowie pomagają rozpoznawać i nazywać emocje i uczucia przeżywane przez dziecko w trakcie zabaw.
- Opiekunowie dbają o to, żeby dziecko mogło bez poczucia winy i wstydu przeżywać w zabawie frustracje, porażki i trudne emocje.
- Opiekunowie dbają o to, żeby dziecko w zabawie znajdowało własną drogę, mogło uczyć się za pomocą prób i błędów, powtarzania i zmagania się z trudnościami.
- Opiekunowie dbają o to, żeby dziecko mogło dostrzegać efekty własnych zmagań, nowe umiejętności i osiągnięcia oraz odczuwało w związku z nimi satysfakcję i dumę.

Obszar: Infrastruktura i przestrzeń

Aranżacja przestrzeni w żłobku powinna zapewniać dzieciom zarówno poczucie bezpieczeństwa fizycznego i emocjonalnego, jak i umożliwić aktywne uczenie się.

Zapewnianie odpowiedniej infrastruktury w żłobku oraz regularne dbanie o stan techniczny sprzętu i wyposażenia jest konieczne, by zapewnić dzieciom bezpieczny pobyt oraz nie dopuścić do wypadków i innych zagrażających dzieciom sytuacji.

Odpowiednio przemyślana aranżacja przestrzeni w żłobku wspiera rozwój dzieci, wpływa na ich samopoczucie, wzmacnia kondycję fizyczną oraz buduje komunikację i relacje w grupie. Otoczenie, zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz budynku, może zapewniać dzieciom różnorodne doświadczenia, stwarzać okazję do aktywności i wyciszenia, być inspirującym miejscem do kreatywnych zabaw, eksplorowania i prowadzenia badań oraz podejmowania i realizowania różnorodnych wyzwań.

Ważne, aby aranżacja przestrzeni – stałe i przewidywalne otoczenie, przyjazna i domowa atmosfera, specjalne miejsce dla rodzin - zapewniała dzieciom emocjonalne bezpieczeństwo w

żłobku. Przestrzeń w placówce powinna również rozwijać samodzielność dzieci i wzmacniać ich orientację w zakresie mijającego czasu, najbliższego otoczenia i codziennego życia w żłobku.

Dzięki aranżacji przestrzeni na strefy (przeglądania i czytania książeczek, aktywności ruchowej, manipulowania i konstruowania, badania i wielozmysłowych doświadczeń, zabaw plastycznych, zabaw naśladowczych, spotkań grupowych), dzieci mają możliwość podejmować różnorodne zabawy i aktywności oraz bawić się indywidualnie, w parach, małych grupkach i w całej grupie.

Opiekunowie powinni regularnie monitorować przestrzeń w placówce i dostosowywać ją do zmieniających się potrzeb, preferencji i aktualnych zainteresowań dzieci.

Standard 1

Żłobek zapewnia bezpieczną i zgodną z obowiązującymi przepisami prawa infrastrukturę wewnątrz lokalu i na placu zabaw

Opisy standardu i wskaźniki:

1.1. Placówka posiada wszystkie wymagane przepisami prawa decyzje dotyczące wymogów lokalowych i sanitarnych.

- Podmiot prowadzący posiada tytuł prawny do lokalu, w którym jest prowadzony żłobek.
- Lokal znajduje się w budynku lub w jego części spełniającym wymagania określone w przepisach techniczno-budowlanych oraz przepisach o ochronie przeciwpożarowej dla kategorii zagrożenia ludzi ZL II lub lokal spełnia wymagania określone w aktualnie obowiązujących przepisach (Rozp. MPiPS z dn. 10 lipca 2014 ze zmianami).
- Placówka posiada pozytywną decyzję komendanta Państwowej Straży Pożarnej o spełnieniu wymagań przeciwpożarowych.
- Placówka posiada decyzję od właściwego państwowego inspektora sanitarnego o zapewnieniu bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu dzieci.

1.2. Placówka zapewnia odpowiednią wielkość powierzchni przypadającej na dziecko.

- Placówka zapewnia wielkość powierzchni zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa.
- Rekomenduje się, by dla komfortu dzieci powierzchnia wynosiła 4 m^2 na każde dziecko.

1.3. Placówka zapewnia odpowiednią liczbę i rodzaj pomieszczeń.

- Lokal posiada co najmniej jedno pomieszczenie przeznaczone na pobyt dzieci zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa.
- Dzieciom zapewnia się możliwość spożywania posiłków w higienicznych warunkach oraz miejsce na odpoczynek.

- W miarę możliwości, placówka zapewnia dwa pomieszczenia dla każdej grupy, tak by umożliwić dzieciom spokojny odpoczynek.
- W lokalu znajduje się wydzielone miejsce dla personelu, spełniające funkcje pomieszczenia socjalnego, szatni oraz - w miarę możliwości - pracy własnej personelu.
- Pomieszczenia higieniczno-sanitarne spełniają wymogi aktualnie obowiązujących przepisów prawa w tym zakresie.
- W placówce jest wydzielone miejsce do przechowywania odzieży wierzchniej dla dzieci, rodziców i personelu.
- W przypadku zatrudnienia w placówce pielęgniarki w lokalu znajduje się wyodrębnione stanowisko dla pielęgniarki.

1.4. Pomieszczenia są utrzymane w odpowiednim stanie technicznym.

- W placówce przeprowadzane są remonty i konserwacje, w tym przeglądy budowlane, przeglądy sprzętu przeciwpożarowego.
- W placówce przeprowadzane są okresowe kontrole wewnętrzne stanu technicznego pomieszczeń i wyposażenia oraz zabawek.

1.5. Znajdujący się na terenie placówki plac zabaw zapewnia dzieciom bezpieczny pobyt.

- Plac zabaw jest poddawany obowiązkowym przeglądom budowlanym przez osobę uprawnioną zgodnie z obowiązującymi terminami.
- Wyposażenie placu zabaw posiada wszelkie niezbędne atesty bezpieczeństwa.

Standard 2

Aranżacja przestrzeni w żłobku zapewnia dzieciom poczucie emocjonalnego bezpieczeństwa

Opisy standardu i wskaźniki:

2.1. Opiekunowie poprzez aranżację przestrzeni tworzą bezpieczną i domową atmosferę.

- Opiekunowie zapewniają dzieciom w żłobku stałe i przewidywalne otoczenie.
- Opiekunowie zawsze uprzedzają dzieci o dokonywanych zmianach w aranżacji sali oraz - w zależności od wieku i możliwości dzieci - włączają je do tych zmian.
- Opiekunowie dbają o to, aby otoczenie, w którym przebywają dzieci, przypominało dom rodzinny, np. poprzez obecność przedmiotów kojarzących się z domem: kanapy, miękkie poduszki, zdjęcia rodzinne, przytulne oświetlenie.
- Opiekunowie aranżują dzieciom miejsca do schowania się i pobycia samemu, typu domki, jamki.

- Opiekunowie umożliwiają każdemu dziecku posiadanie osobistej i łatwo dostępnej szafki lub szufladki, w których dzieci mogą przechowywać ważne dla nich rzeczy.
- Opiekunowie dbają o to, aby w placówce istniało specjalnie zaaranżowane miejsce dla rodziców (Patrz: Obszar „Rodzina").

2.2. Opiekunowie tak aranżują przestrzeń, by pomóc dzieciom orientować się w otoczeniu i codziennym życiu żłobka.

- W placówce są wyraźne oznaczenia miejsc i dróg pomiędzy pomieszczeniami, np. zdjęcia pomieszczeń na drzwiach, przyklejone ślady stóp do kluczowych miejsc.
- Osobiste miejsca i przedmioty dzieci typu szafka w szatni, ręcznik są oznaczone czytelnie zdjęciem lub graficznym symbolem
- Opiekunowie pomagają dzieciom orientować się w czasie, np. poprzez graficznie przedstawiony rytm dnia, dostęp do okien.
- Opiekunowie pomagają dzieciom lepiej poznawać siebie oraz inne dzieci i dorosłych w żłobku, np. poprzez zdjęcia grupy, lustra umieszczone w różnych pomieszczeniach.

2.3. Opiekunowie dbają, by przestrzeń odzwierciedlała poszanowanie indywidualności i różnic między ludźmi.

- Opiekunowie, np. poprzez opisy w różnych językach, elementy wyposażenia wnętrz z różnych kultur, z których pochodzą rodziny, dbają o to, aby każde dziecko i jego rodzina czuli się przywitani i uwzględnieni w placówce.
- Opiekunowie poprzez udostępnianie dzieciom różnych przedmiotów i zabawek (książki, lalki o różnym kolorze skóry, płci, stanie zdrowia) dbają o to, by dzieci uczyły się podobieństw i różnic między ludźmi i doświadczały akceptacji takimi, jakie są.

Standard 3

Aranżacja przestrzeni w żłobku jest ucząca i inspiruje dzieci do różnych aktywności

Opisy standardu i wskaźniki:

3.1. Opiekunowie aranżują przestrzeń w placówce uwzględniając wiek dzieci, ich potrzeby rozwojowe i aktualne zainteresowania.

- Opiekunowie mają wiedzę o aranżowaniu uczącej przestrzeni dla dzieci ze względu na wiek i ich potrzeby.
- Opiekunowie systematycznie obserwują, w jaki sposób dzieci korzystają z dostępnej im przestrzeni oraz wyposażenia, by poznać ich aktualne preferencje i zainteresowania.

- Opiekunowie elastycznie dopasowują otoczenie w placówce do danego etapu rozwoju, potrzeb i możliwości dzieci poprzez regularne uzupełnianie i zmiany wyposażenia oraz materiałów do zabawy.

3.2. Opiekunowie, aranżując przestrzeń w placówce, dbają o równowagę bodźców zmysłowych i nie przeciążanie układu nerwowego dzieci.

- W całej placówce dominują stonowane, jasne kolory ścian i wyposażenia.
- W placówce unika się nadmiernej ilości dekoracji.
- W placówce dba się o odpowiednie oświetlenie, np. poprzez dostęp do naturalnego światła dziennego, unikanie firanek i ozdób na oknach, ochronę przed nadmiernym nasłonecznieniem, korzystanie ze zróżnicowanych źródeł światła.
- W placówce dba się o dobrą atmosferę akustyczną pomieszczeń np. poprzez stosowanie materiałów absorbujących dźwięki, takie jak miękkie tkaniny, naturalne materiały oraz minimalizowanie przedmiotów czy zabawek wydających głośne, ostre dźwięki, np. zabawki elektroniczne.
- Opiekunowie dbają o dobrą wentylację pomieszczeń w całej placówce oraz dostęp do świeżego powietrza.

3.3. Opiekunowie w taki sposób aranżują przestrzeń, aby rozwijała samodzielność dzieci.

- Opiekunowie zwracają uwagę na to, aby meble i wyposażenie w placówce było dostosowane do wieku i wzrostu dzieci.
- Opiekunowie dbają, aby sprzęty, zabawki, materiały edukacyjne były dostępne dla dzieci i aby mogły one samodzielnie sięgnąć po każdą rzecz, np. niskie, otwarte półki.
- Opiekunowie oznaczają, np. za pomocą zdjęć czy symboli graficznych, pojemniki, pudła, kosze, szafki, aby dzieci orientowały się, co jest w środku i gdzie rzeczy mają swoje miejsce.
- Opiekunowie eksponują prace dzieci, zdjęcia rodzinne i grupowe oraz ważne materiały edukacyjne na wysokości wzroku dzieci.
- Opiekunowie zapewniają dzieciom (w zależności od ich wieku) dostęp do przedmiotów, które można elastycznie i samodzielnie wykorzystywać, np. kartony, koce, tkaniny, poduszki.

3.4. Opiekunowie tak aranżują przestrzeń, aby sprzyjała różnorodnym kontaktom i relacjom między dziećmi.

- W sali jest wyodrębniona przestrzeń na spotkania i zabawy w całej grupie.
- Przestrzeń w sali jest podzielona na strefy tak, aby dzieci mogły się w nich bawić zarówno w małych grupkach, jak i indywidualnie.

- Opiekunowie dbają o odpowiednią ilość materiałów i zabawek sprzyjających wspólnej zabawie i zmniejszaniu rywalizacji, np. zapewniając dużo podobnych zabawek typu klocki, wózki, samochody.

3.5. Opiekunowie aranżują przestrzeń w sali na strefy, które umożliwiają dzieciom różne aktywności i zabawy.

- Opiekunowie aranżują, modyfikują, uzupełniają strefy aktywności, zgodnie z potrzebami i zainteresowaniami dzieci.
- Opiekunowie dbają, aby przeznaczenie i podział stref aktywności były czytelne i zrozumiałe dla dzieci, wykorzystując np. zdjęcia, parawany, meble.
- W sali znajdują się następujące strefy:
  - strefa aktywności ruchowej,
  - strefa przeglądania i czytania książeczek,
  - strefa manipulowania i konstruowania,
  - strefa badania i wielozmysłowych doświadczeń,
  - strefa zabaw plastycznych ,
  - strefa zabaw naśladowczych ,
  - strefa spotkań grupowych,
  - strefa odpoczynku (patrz: obszar „Sytuacje codzienne – odpoczynek”)**.**

3.6. Opiekunowie tak aranżują otoczenie w sali, aby dzieci miały różne doświadczenia ruchowe.

- W zależności od wieku i potrzeb dzieci, w placówce znajduje się wolna i bezpieczna przestrzeń do swobodnego ruchu, testowania możliwości swojego ciała i trenowania umiejętności motorycznych.
- Opiekunowie „modelują” podłogi za pomocą płaskich podestów, materacy piankowych, stopni, pochyłych powierzchni, małych zagłębień czy podwyższeń, tak aby stanowiły one różne wyzwania ruchowe dla dzieci.
- Opiekunowie zapewniają dostęp dzieciom do różnych inspirujących sprzętów i zabawek ruchowych, takich jak: niskie drabinki, huśtawki, hamaki, bujaki, tunele, zjeżdżalnie, trampoliny, rowerki. zabawki na kijkach i do ciągnięcia, piłki.

3.7. Opiekunowie aranżują przestrzeń do przeglądania, opowiadania i czytania książek.

- Opiekunowie aranżują w sali przytulne miejsce do czytania i oglądania książeczek.
- Opiekunowie umożliwiają dzieciom swobodny dostęp do różnych książek, np.: książeczki dotykowe, dźwiękowe, książki zawierające realistyczne zdjęcia przedmiotów, ludzi, zwierząt, książki zawierające prostą fabułę oraz opisujące świat przeżyć i doświadczeń małych dzieci.

3.8. Opiekunowie organizują w sali dla dzieci strefę do manipulowania i konstruowania.

- Opiekunowie dbają, aby w sali była wystarczająca ilość miejsca na manipulowanie, konstruowanie i eksponowanie konstrukcji.
- Opiekunowie zwracają uwagę, aby w sali były dostępne materiały, przedmioty i zabawki, które zachęcają dzieci do manipulowania, np. materiały naturalne, przedmioty o różnych fakturach, kolorach, kształtach, rozmiarach, wypełnieniach, z różnych materiałów, typu tablice manipulacyjne, pojemniki z różnymi materiałami, sortery, matrioszki, układanki, magnesy, przybijanki.
- W sali znajdują się proste i liczne przedmioty oraz zabawki tego samego rodzaju do układania i konstruowania, np.: klocki drewniane, klocki duplo, kartony, tory, klocki piankowe, materace, poduszki.

3.9. Opiekunowie aranżują przestrzeń do badania i wielozmysłowego doświadczania.

- Dzieci mają dostęp do różnorodnych materiałów i przedmiotów stymulujących zmysł dotyku, takich jak: materiały o różnych fakturach, dostęp do wody, piasku; pojemniki z fasolą, ryżem, kaszą, soczewicą, woreczki wypełnione różnymi materiałami naturalnymi, materiały naturalne – kamienie, muszelki, kawałki drewna, pnie drewniane, szyszki, korki.
- Dzieci mają dostęp do różnorodnych materiałów i przedmiotów stymulujących zmysł wzroku, np.: różne kolory materiałów, lustra, mobile, butelki z różną zawartością, latarki, szybki kolorowe.
- Dzieci mają dostęp do różnorodnych materiałów i przedmiotów stymulujących zmysł węchu, np.: rośliny, zioła, kwiaty, delikatne olejki zapachowe.
- Dzieci mają dostęp do różnorodnych materiałów i przedmiotów stymulujących zmysł słuchu, takich jak: przedmioty wydające dźwięki, proste instrumenty muzyczne: dzwonki, bębenki, grzechotki, zbiór muzyki klasycznej, kołysanki.
- Dzieci mają dostęp do różnych przedmiotów stymulujących zmysł równowagi: np. niskie równoważnie i podesty, hamaki, memola.
- Materiały i przedmioty są dostępne w dużych ilościach, np. duży pojemnik z fasolą, instrument, miska, łyżka dla każdego dziecka.
- Opiekunowie umożliwiają dzieciom korzystanie z różnorodnych przedmiotów służących badaniu i eksperymentowaniu typu: lejki, łyżki, miski, łopatki, chochelki, sitka, lupy.
- Opiekunowie wykorzystują łazienkę do organizacji różnorodnych zabaw z wodą np. przelewanie, barwienie wody, zabawy pianą.

3.10. Opiekunowie zapewniają dzieciom miejsce, w którym w każdej chwili mają możliwość swobodnego tworzenia i zabaw plastycznych.

- W sali znajdują się meble i sprzęty, które umożliwiają swobodne korzystanie z materiałów plastycznych, np.: stoły, sztalugi, regał z materiałami plastycznymi.
- Dzieci mają dostęp do różnorodnych mas sensorycznych, materiałów plastycznych i kreatywnych, takich jak: masa piankowa, piasek kinestetyczny,

ciastolina, masa solna, różne rodzaje papieru, kredki grube, kreda, plastelina, nożyczki z zabezpieczeniami, płynne farby i pojemniki do farb oraz różnorodne pędzle, kamyczki, piórka, koraliki.

- Materiały są dostępne w dużych ilościach i w dużych formatach, np. cała miska masy solnej, duże pojemniki z farbami w podstawowych kolorach, duże arkusze papieru.
- Opiekunowie umożliwiają dzieciom tworzenie i wykorzystywanie materiałów zgodnie z ich pomysłami oraz w pozycji, którą dzieci wybiorą, np. na stojąco, na siedząco, w miarę możliwości na podłodze.

3.11. Opiekunowie organizują dla dzieci miejsca do zabaw naśladowczych związanych z odtwarzaniem codziennych czynności, wykonywanych w domu i w najbliższym otoczeniu.

- Opiekunowie zapewniają dzieciom dostęp do różnych akcesoriów oraz materiałów i przedmiotów codziennego użytku, takich jak: kuchenka, naczynia i przybory kuchenne, opakowania po prawdziwych produktach spożywczych, lalki, butelki do karmienia, samochody, kolejka, zwierzątka, koce, poduszki
- Opiekunowie dbają, aby dzieci mogły się bawić zabawkami do naśladowania znanych im zawodów np. stetoskop, strzykawki, bandaże, czapka policyjna.
- Opiekunowie umożliwiają dzieciom przebierane się poprzez dostęp do lustra i różnych rekwizytów np. torebki, korale, kapelusze i fantazyjne czapki.

3.12. Przestrzeń na zewnątrz placówki (plac zabaw) oferuje różne uczące doświadczenia i możliwość przyjemnego spędzania czasu.

- Przestrzeń dla najmłodszych dzieci jest wydzielona i dostosowana do ich wieku, np. poprzez bezpieczne podłoże, osłony przeciwsłoneczne, materiały i zabawki dla niemowląt.
- Plac zabaw zapewnia dzieciom różne doświadczenia ruchowe, np. poprzez różnorodne ukształtowanie terenu i sprzęty typu huśtawki, drabinki, rowerki, zjeżdżalnie, piłki, tory przeszkód.
- Na placu zabaw dzieci mają kontakt z naturalnymi materiałami typu: woda, piasek, drewno.
- Plac zabaw zapewnia dzieciom kontakt z naturą, np. poprzez trawiaste przestrzenie, kwiaty, zioła, drzewa, pieńki, głazy, wiklinowe labirynty.
- Plac zabaw oferuje możliwość wycofania się, odpoczynku, ochrony przed słońcem i deszczem w czasie pobytu na dworze, np. poprzez dostęp do domków, podestów, wiat, ławeczek, osłon przeciwsłonecznych.

Obszar: Niepełnosprawność i specjalne potrzeby dzieci

Każdemu dziecku z niepełnosprawnością lub wymagającemu szczególnej opieki, zgodnie z Konwencją ONZ ratyfikowaną przez Polskę w 2012 roku, powinno umożliwić się osiągnięcie i utrzymanie jak największej samodzielności, zdolności fizycznej, intelektualnej, społecznej i zawodowej oraz pełnej integracji i uczestnictwa we wszystkich aspektach życia społecznego. Na wczesnym etapie rozwoju oznacza to możliwość korzystania m.in. z opieki żłobkowej.

Rzeczywistej integracji dzieci w żłobku sprzyja stworzenie odpowiednich warunków - osobowych (tj. dotyczących osób pracujących z dzieckiem) i materialnych (tj. dotyczących infrastruktury, pomocy edukacyjnych) - dostosowanych do indywidualnych potrzeb dzieci.

Żłobek nie jest miejscem prowadzenia specjalistycznej rehabilitacji i terapii dziecka, jednak opiekunowie sprawujący w żłobku opiekę nad dzieckiem z niepełnosprawnością potrzebują specjalistycznego wsparcia (np. fizjoterapeuty, pedagoga specjalnego o specjalności odpowiadającej niepełnosprawności dziecka, logopedy, psychologa) w formie szkoleń i systematycznych konsultacji, by tworzyć podstawowe warunki potrzebne do uczestnictwa dziecka w codziennym życiu placówki.

Dzięki takim działaniom, włączanie dzieci z niepełnosprawnością i wymagających szczególnej opieki w ogólnodostępną opiekę żłobkową nie będzie pozorne i zapobiegnie praktykom dyskryminacyjnym.

Osoby pracujące w żłobku, traktując bez uprzedzeń dziecko z niepełnosprawnością lub wymagające szczególnej opieki, stają się modelem w tym zakresie dla dzieci i rodziców dzieci pełnosprawnych.

Standard 1

Żłobek organizuje warunki pozwalające na uczestnictwo dziecka z niepełnosprawnością lub wymagającego szczególnej opieki w codziennym życiu placówki

Opisy standardu i wskaźniki:

1.1. Placówka przyjmuje dzieci z niepełnosprawnością lub wymagające szczególnej opieki na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności i/lub opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju.

1.2. Placówka dostosowuje przestrzeń do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością lub wymagających szczególnej opieki, które w niej przebywają.

- Lokal posiada odpowiednie warunki architektoniczne, np. brak schodów, obecność windy, możliwość swobodnego poruszania się wózkiem, dostosowana toaleta.
- Opiekunowie, po konsultacjach z odpowiednimi specjalistami, aranżują miejsca codziennych aktywności dzieci, związanych z odpoczynkiem, spożywaniem posiłków, czynnościami opiekuńczo-higienicznymi, zabawą.

- W miarę możliwości, placówka zapewnia osobne pomieszczenie do rehabilitacji i wspierania rozwoju dzieci z niepełnosprawnością lub wymagających szczególnej opieki wyposażone w odpowiednie pomoce i specjalistyczny sprzęt rehabilitacyjny.

Standard 2

Żłobek systematycznie współpracuje ze specjalistami o kwalifikacjach odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności dziecka lub do szczególnych potrzeb dziecka

Opisy standardu i wskaźniki:

2.1. Placówka, w miarę możliwości, zatrudnia specjalistów do pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością lub wymagającego szczególnej opieki.

2.2. Personel uczestniczy w szkoleniach dotyczących pracy z dzieckiem z daną niepełnosprawnością lub wymagającego szczególnej opieki, przede wszystkim w zakresie:

- sposobu pracy opiekuńczo-higienicznej,
- pozycjonowania dziecka,
- sposobu komunikacji z dzieckiem,
- aranżowania przestrzeni do codziennych aktywności dziecka,
- stymulowania rozwoju dziecka,
- sposobów monitorowania jego rozwoju,
- współpracy z rodzicami.

2.3. Personel systematycznie konsultuje pracę z dzieckiem z niepełnosprawnością lub wymagającym szczególnej opieki ze specjalistami o odpowiednich kwalifikacjach.

- Żłobek stale i systematycznie współpracuje z Ośrodkiem Wczesnego Wspomagania, do którego uczęszcza dziecko i/lub z którym została nawiązana współpraca (spotkania konsultacyjne co najmniej raz na pół roku).
- Opiekunowie konsultują sposoby pracy z dzieckiem ze specjalistami o kwalifikacjach odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności dziecka lub do szczególnych potrzeb dziecka np. fizjoterapeuta, pedagog specjalny o specjalności odpowiadającej niepełnosprawności dziecka, logopeda, psycholog.
- W czasie konsultacji wypracowuje się i monitoruje indywidualne procedury pracy z dzieckiem.
- Pierwsze spotkanie konsultacyjne odbywa się na początku pobytu dziecka w placówce; następnie konsultacje odbywają co najmniej raz na pół roku oraz w zależności od potrzeb.

- W konsultacjach ze specjalistami systematycznie biorą udział rodzice dziecka z niepełnosprawnością lub wymagającego szczególnej opieki.

Obszar: Rodzina

Współpraca z rodziną dziecka ma podstawowe znaczenie dla jego funkcjonowania w żłobku: samopoczucia, nawiązywania relacji społecznych, motywacji do poznawania i badania otoczenia. Jej podstawą jest rozumienie i docenienie tego, że rodzice są pierwszymi i najważniejszymi opiekunami dziecka oraz uznanie ich decydującej roli w jego procesie rozwoju i wychowania.

Ważne, aby współpraca personelu placówki i rodziców opierała się na obopólnym zaufaniu, wspólnych uzgodnieniach i działaniach na rzecz dobra dziecka i jego rozwoju. Jest to proces, który wymaga czasu, zaangażowania i wynika z doświadczeń zdobywanych podczas codziennych kontaktów.

Zadaniem żłobka jest inicjowanie współpracy z rodzicami, rozpoznawanie ich potrzeb i oczekiwań dotyczących funkcjonowania placówki, tworzenie warunków do codziennej obecności i współuczestnictwa rodzin w żłobku oraz stały przepływ informacji.

Im większe zaufanie i porozumienie pomiędzy rodzicami a opiekunami, tym bardziej pozytywne i wartościowe są doświadczenia dziecka w placówce.

Standard 1

Żłobek inicjuje i rozwija współpracę z rodzicami

Opis standardu i wskaźniki:

1.1. Personel żłobka jest zaangażowany w budowanie współpracy z rodzicami.

- Personel (dyrekcja, opiekunowie, personel pomocniczy) rozumie znaczenie współpracy z rodzicami dla rozwoju dzieci i poszerza wiedzę w tym zakresie.
- Personel wspólnie wypracowuje cele i zasady współpracy z rodzicami dotyczące między innymi obszarów i spraw, na które rodzice mogą mieć wpływ.
- Personel zna cele i zasady współpracy z rodzicami.
- Rodzice są informowani przez personel o celach i zasadach współpracy.

1.2. Personel placówki tworzy warunki do codziennej obecności rodzin w placówce.

- Personel jest znany rodzicom (np. przedstawienie całego personelu podczas zebrania, tablica o zespole, informator o żłobku).
- Personel dba o bezpieczną i przyjazną atmosferę w placówce, pracownicy sygnalizują rodzicom, że są mile widziani w placówce a ich obecność jest ważna i oczekiwana.

- Opiekunowie witają rodziny na początku i żegnają je na końcu każdego dnia.
- Opiekunowie co najmniej dwa razy w roku organizują dla rodzin imprezy integracyjno-okolicznościowe.
- Opiekunowie zachęcają rodziców do codziennego przebywania w placówce np. poprzez zabawy w sali, wspólne czytanie, obserwację dziecka w grupie.
- Opiekunowie zwracają uwagę na to, by przebywanie rodzin w placówce nie wpływało negatywnie na samopoczucie i potrzeby innych dzieci np. adaptacja czy wizyty w żłobku uwzględniają porę dnia, a liczba osób odwiedzających grupę jest ograniczona.
- Opiekunowie aranżują przestrzeń w taki sposób, aby sprzyjała codziennej obecności rodzin w placówce np. poprzez przyjemne i komfortowe miejsca dla rodziców w holu, szatni, sali dziecka, sprzyjające rozmowom z opiekunami i z innymi rodzicami.
- Opiekunowie dbają o przenikanie się środowiska rodzinnego i środowiska placówki np. zdjęcia rodzin, przynoszenie ważnych dla dzieci rzeczy do żłobka i ze żłobka do domu.

Standard 2

Personel żłobka stwarza warunki do dialogu z rodzicami, opiekunowie i rodzice dbają o dobry przepływ informacji i komunikację

Opisy standardu i wskaźniki:

2.1. Placówka umożliwia rodzicom zapoznanie się z podstawowymi dokumentami pracy placówki.

- Dyrektor placówki udostępnia rodzicom podstawowe dokumenty pracy placówki: statut, regulaminy, procedury itp.
- W placówce jest dostępny informator dla rodziców, który zawiera podstawowe informacje o funkcjonowaniu placówki np. program adaptacyjny, ramowy plan dnia, zasady współpracy z rodzicami.

2.2. Opiekunowie znają i uwzględniają oczekiwania i potrzeby rodziców.

- Dyrektor co najmniej raz w roku bada oczekiwania rodziców na temat ich indywidualnych potrzeb i oczekiwań w zakresie różnych obszarów pracy placówki .
- Dyrektor we współpracy z opiekunami uwzględnia potrzeby i oczekiwania rodzin planując organizację pracy placówki oraz pracę opiekuńczo – edukacyjną z dziećmi.
- Opiekunowie systematycznie dokumentują współpracę z rodzicami.

2.3. Opiekunowie mają całościową wiedzę na temat każdego dziecka, którą dzielą się z rodzicami.

- Opiekunowie codziennie wymieniają informacje z rodzicami na temat tego, jak czują i zachowują się dzieci w czasie pobytu w placówce.
- Opiekunowie co najmniej dwa razy w roku zbierają informacje od rodziców na temat przyzwyczajeń, preferencji, zainteresowań, doświadczeń dziecka.
- Opiekunowie na podstawie obserwacji i dokumentacji prowadzą, przynajmniej raz w roku, rozmowy z rodzicami każdego dziecka na temat jego rozwoju, aktualnych zainteresowań oraz możliwości wsparcia, jeśli takie jest potrzebne.

2.4. Opiekunowie komunikują się z rodzicami uwzględniając ich potrzeby i możliwości .

- Opiekunowie oferują różne formy komunikacji, dostosowując je do potrzeb, preferencji i możliwości czasowych rodziców, np. rozmowy, telefon, e- mail .
- Opiekunowie stosują różne sposoby komunikacji bezpośredniej - prowadzą spotkania grupowe i indywidualne rozmowy z rodzicami oparte na prowadzonej obserwacji i dokumentacji rozwoju dziecka i grupy.
- Opiekunowie stosują różne narzędzia komunikacji pośredniej, np. prezentacje zdjęciowe, tablice informacyjne.

2.5. Opiekunowie stwarzają warunki do uczestnictwa każdej rodziny w życiu żłobka.

- Opiekunowie dbają o to, aby poznać każdą rodzinę uczęszczającą do placówki.
- Opiekunowie zapraszają rodziców do zaangażowania się w codzienne funkcjonowanie placówki, uwzględniając ich preferencje, umiejętności oraz możliwości czasowe.
- Opiekunowie uwzględniają różnice w strukturze rodzin oraz zróżnicowanie społeczno-kulturowe np. podejście do wychowania, stosunek do religii itp.
- W placówce może zostać utworzona - zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa - rada rodziców będąca reprezentantem rodziców dzieci w sprawach dotyczących funkcjonowania placówki (wnioski, opinie, inicjatywy).

Obszar: Personel – kwalifikacje, kompetencje i rozwój zawodowy

Personel żłobka tworzą pracownicy administracyjni, merytoryczni oraz personel pomocniczy, co zapewnia sprawne funkcjonowanie placówki. Wszyscy pracownicy powinni być zaangażowani i skoncentrowani na działaniach na rzecz dobra dzieci i ich rodzin oraz tworzyć przyjazną, budującą zaufanie atmosferę w placówce.

Filarem placówki są profesjonalni opiekunowie małego dziecka. Zapewniają dzieciom poczucie bezpieczeństwa, rozwijają ciekowość świata i wspierają chęć uczenia się, mają wpływ na

umiejętność nawiązywania i utrzymywania kontaktów społecznych, kształtują umiejętności radzenia sobie w nowych i zmieniających się warunkach.

Szczególnie ważna jest jakość interakcji między dzieckiem a opiekunem. Bliska relacja z opiekunem oraz doświadczanie przez dziecko pełnej akceptacji i adekwatnego wsparcia z jego strony stanowi podstawę jego rozwoju. Opiekun staje się w placówce pośrednikiem między dzieckiem a światem zewnętrznym. Towarzyszy dziecku na co dzień, jego kontakty z dzieckiem są stałe i częste. Jego obecność jest istotna w szczególnie ważnych emocjonalnie dla dziecka momentach dnia. Personel wspiera też rozwój kontaktów dziecka z innymi osobami dorosłymi i dziećmi.

Opiekunowie małych dzieci, w związku ze swoją rolą, potrzebują szkoleń opartych na najnowszej wiedzy i badaniach z zakresu rozwoju i edukacji małego dziecka oraz systematycznej analizy własnej pracy. Ważnym czynnikiem podnoszącym efektywność pracy placówki i jakość sprawowanej opieki jest regularna współpraca w zespole. Praca zespołu powinna opierać się na codziennej komunikacji, regularnych spotkaniach merytorycznych i wymianie informacji oraz na wzajemnym wsparciu i uczeniu się.

Standard 1

Struktura zatrudnienia personelu zapewnia sprawne funkcjonowanie żłobka

Opisy standardu i wskaźniki:

1.1. Placówka zatrudnia niezbędny personel administracyjny.

- Żłobkiem kieruje dyrektor.
- Żłobek zatrudnia personel na stanowiskach administracyjnych zgodnie z potrzebami placówki.

1.2. Placówka zatrudnia personel merytoryczny.

- Żłobek zatrudnia opiekunów. Liczba opiekunów zatrudnionych w żłobku jest zgodna z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa (1 opiekun na 8 dzieci powyżej roku, 1 opiekun na 5 dzieci poniżej roku lub w przypadku opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością albo dzieckiem wymagającym szczególnej opieki).
- Personel posiada odpowiednie kwalifikacje zgodnie z Ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz zgodnie z Ustawą o pracownikach samorządowych (jeśli dotyczy).
- W żłobku sprawującym opiekę nad więcej niż 20 dziećmi zatrudniona jest pielęgniarka/położna.
- W przypadku własnej kuchni placówka zatrudnia dietetyka/ intendenta czuwającego nad odpowiednim żywieniem dzieci i dietami eliminacyjnymi.
- Żłobek zatrudnia innych specjalistów w zależności od potrzeb (np. fizjoterapeuta do pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością) lub w zależności od dodatkowej oferty edukacyjnej (np. lektor języka obcego).

1.3. Placówka zatrudnia niezbędny personel pomocniczy.

- W przypadku prowadzenia własnego żywienia placówka zatrudnia co najmniej jednego kucharza.
- Placówka zatrudnia pracownika gospodarczego.
- Placówka zatrudnia osoby sprzątające i dezynfekujące pomieszczenia, zgodnie z metrażem placówki.
- W miarę możliwości placówki, na każdą grupę dzieci zatrudniona jest dodatkowa osoba jako pomoc opiekuna.

Standard 2

Personel tworzy rozwijający się i regularnie współpracujący ze sobą zespół

Opisy standardu i wskaźniki:

2.1. Personel stale rozwija kompetencje pracy z małymi dziećmi i ich rodzinami.

- Przynajmniej raz na pół roku odbywają się spotkania merytoryczne całego zespołu placówki lub szkolenia całego zespołu placówki.
- Personel merytoryczny, co najmniej raz w roku, przeprowadza autoewaluację swojej pracy, np. w oparciu o arkusz autoewaluacji.
- Dyrektor, przynajmniej raz w roku, podczas spotkań indywidualnych z opiekunami, dokonuje podsumowania ich dotychczasowej pracy merytorycznej.
- W miarę możliwości, opiekun uczestniczy w szkoleniach zewnętrznych, poszerzających kompetencje pracy z małymi dziećmi i ich rodzinami.
- W przypadku sytuacji problemowej, opiekun konsultuje się z innymi członkami zespołu lub specjalistami zewnętrznymi.

2.2. Zespół placówki systematycznie współpracuje ze sobą.

- Zespół zna i uznaje cele oraz ważne dla wszystkich wartości w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną, zawarte w dokumentach żłobka.
- W zespole istnieje podział ról i zadań, odpowiadający zarówno kompetencjom, jak i indywidualnym predyspozycjom oraz doświadczeniom pracowników.
- Kadra merytoryczna komunikuje się na bieżąco, wymienia się informacjami na temat dzieci po to, by adekwatnie odczytywać ich aktualne potrzeby i na nie odpowiadać.
- Osoby prowadzące jedną grupę regularnie się spotykają i wymieniają informacje odnoście obserwacji rozwoju dzieci, planowania pracy i współpracy z rodzicami.
- Członkowie zespołu wzajemnie wspierają się i uczą się od siebie, udzielają sobie informacji zwrotnych, dzielą się doświadczeniami i pomysłami.

Standard 3

Personel rozwija styl opieki i komunikacji z dziećmi oparty na szacunku i uważności na potrzeby dzieci

Opisy standardu i wskaźniki:

3.1. Opiekunowie posiadają kompetencje do rozwijania wrażliwej i pełnej szacunku interakcji z dzieckiem.

- Opiekunowie są uważni na sygnały dziecka, próbują zrozumieć, jakie potrzeby się za nimi kryją.
- Opiekunowie nawiązują fizyczny kontakt, gdy dziecko tego potrzebuje: noszą, bujają, przytulają, trzymają za rękę.
- Opiekunowie są dostępni emocjonalnie: akceptują i traktują poważnie wszystkie emocje dziecka, odzwierciedlają je, pomagają je wyrazić, dbają o ukojenie dziecka.
- Opiekunowie są uważni na frustrację dziecka, reagują odpowiednio do sytuacji: pocieszają, wyjaśniają, rozmawiają, zachęcają do zmiany działania, dają dziecku czas na ochłonięcie.
- Opiekunowie są cierpliwi i spokojni, dają dzieciom czas. Wyciszają własne emocje, by skupić się na wspieraniu dziecka.
- Opiekunowie dbają o naturalny rytm funkcjonowania dziecka, np. nie ponaglają, żeby szybko jadło, nie zmuszają do położenia się.
- Opiekunowie uruchamiają poczucie humoru, optymizm i rozwijają je u dzieci, dbając jednocześnie o to, by żarty były zrozumiale dla dzieci, nie raniły ich.
- Opiekunowie nie zawstydzają dziecka, nie ranią poprzez komentarze słowne czy reakcje pozawerbalne.
- Opiekunowie nie stosują kar, a uczą stopniowo dzieci ponoszenia konsekwencji swych działań, próbując znaleźć przede wszystkim przyczyny trudnych do przyjęcia zachowań dzieci.
- Opiekunowie stosują narzędzia pogłębiające bliskość, np. zabawy paluszkowe, wyliczanki, rymowanki, piosenki.
- W przypadku nieobecności stałego opiekuna dziecka, placówka troszczy się, aby opiekę nad nim przejęła czasowo osoba znana dziecku.

3.2. Opiekunowie potrafią komunikować się i prowadzić dialog z dziećmi oparty na wzajemności.

- Opiekunowie dbają, by to, co mówią, było zrozumiałe dla dziecka, używają języka dostosowanego do jego poziomu rozwoju.
- Opiekunowie dbają o to, by nie mówić zbyt głośno, dostosowują ton głos do sytuacji.

- Opiekunowie uważnie i aktywnie słuchają dzieci: są w kontakcie wzrokowym, zadają dziecku pytania, powtarzają jego wypowiedzi czy wokalizy, dają czas na wypowiedzenie się.
- Opiekunowie starają się zrozumieć próby dziecka dotyczące komunikowania się i doceniają jego wysiłek.
- Opiekunowie dbają o to, by pomóc dzieciom nazywać i rozumieć ich dziecięce doświadczenia: np. uprzedzają je, co się będzie działo, opisują to, czego dzieci aktualnie doświadczają.
- Opiekunowie inicjują i prowadzą rozmowy z dziećmi.
- Opiekunowie są uważni na to, co dzieci interesuje, podejmują i rozwijają z nimi te tematy.
- W kontaktach z dziećmi opiekunowie równoważą mówienie i słuchanie.

Załącznik: Zalecenia dietetyczne

Żywienie jest ważnym elementem warunkującym zdrowie i prawidłowy rozwój dziecka. Podkreślany przez WHO (World Health Organization) fakt, że stan zdrowia aż w 70% zależy od czynników środowiskowych, uzasadnia twierdzenie, iż prawidłowe żywienie jest najwłaściwszym rodzajem profilaktyki wielu schorzeń. Właściwe żywienie musi zaspokajać zapotrzebowanie organizmu na substancje energetyczne, poszczególne składniki odżywcze (białka, tłuszcze, węglowodany) oraz powinno opierać się na spożywaniu produktów zgodnie z tzw. piramidą żywieniową.

Potrzeby żywieniowe dzieci – zapotrzebowanie na energię, podstawowe składniki pokarmowe i płyny – zmieniają się zgodnie z tempem wzrastania i aktywnością fizyczną. Prawidłowe żywienie warunkuje harmonijny wzrost i dojrzewanie, dobre samopoczucie, sprawność fizyczną oraz zdolność do nauki. Dzięki odpowiednio zbilansowanej diecie organizm jest nie tylko chroniony przed niedoborami pokarmowymi, ale także zmniejsza się ryzyko wystąpienia wielu chorób powstających na tle wadliwego żywienia.

- Dzienny jadłospis zawiera wypisane alergeny, normy kalorii oraz składniki pokarmowe.
- Uwzględnia się odpowiedni rozkład procentowy dziennej puli energetycznej.
- Jadłospis obejmuje odpowiednią proporcję makro - i mikroskładników pokarmowych oraz zawartość kaloryczną.
- Zapewnia się urozmaicenie jadłospisu, stopniowo wprowadza się i przyzwyczaja się dzieci do nowych produktów.
- Zapewnia się różnorodność posiłków pod względem doboru produktów i ich konsystencji.

- Zapewnia się różnorodność barwy, smaku i zapachu podczas komponowania posiłków, tak by posiłki były atrakcyjne dla dzieci nie tylko odżywczo, ale również smakowo i wizualnie.
- W żywieniu małych dzieci (do końca 2 roku życia) nie stosuje się diety z ograniczeniem tłuszczu i cholesterolu.
- Należy unikać nadmiernego rozdrobnienia produktów (przecierania i miksowania).
- Sposób żywienia uwzględnia urozmaicony asortyment produktów z każdej grupy (np.: kasze, ryże, makarony, pieczywo itp.).
- W tworzeniu jadłospisu uwzględnia się sezonowość produktów (warzywa i owoce) i ich występowanie w naszej strefie klimatycznej.
- Posiłki podstawowe zawierają produkty białkowe pochodzenia zwierzęcego oraz odpowiednią ilość błonnika pokarmowego.
- Chude mięso czerwone, w tym wędliny, są spożywane nie częściej niż dwa, trzy razy w tygodniu, jaja kurze – w dni, kiedy nie jest spożywane mięso. Mięso drobiowe jest spożywane dwa, trzy razy w tygodniu, natomiast ryby – raz, dwa razy w tygodniu.
- Warzywa i owoce są podawane dzieciom w postaci gotowanej i na surowo.
- Potrawy powinny być lekkostrawne i przygotowane z uwzględnieniem wszystkich dozwolonych technik obróbki.
- Nie stosuje się produktów wysoko przetworzonych, słodzonych oraz dosalanych.
- Potrawy przyprawia się stosując zioła i delikatne przyprawy jako alternatywę dla soli i cukru.
- Do picia podaje się wodę nisko mineralizowaną, źródlaną, herbaty ziołowe, owocowe, soki owocowe oraz kompoty owocowe bez cukru.
- Dieta wegetariańska i inne diety niekonwencjonalne dla dzieci powinny być poprawnie bilansowane, ponieważ wymagają dodatkowego pokrycia zapotrzebowania na energię i podstawowe składniki odżywcze (np. białko, żelazo, wit.B12).

INSTYTUT MAŁEGO DZIECKA
ASTRID LINDGREN

Prezentowane w niniejszej publikacji standardy jakości opieki dla dzieci do lat 3 w żłobkach zostały opracowane przez zespół specjalistów, praktyków i naukowców powołany przez Instytut Małego Dziecka im. Astrid Lindgren w ramach środków Miasta Poznania.

POZnań

Zdjęcie na okładce – Karolina Rózga (Żłobek w Centrum Małego Dziecka i Rodziny w Sępólnie Krajeńskim